

Psikologia

Unai Urrusolo Perez

Euskal Herriko
hezkuntza elebiduna

TFG/GBL 2013

*Lehen Hezkuntzako Irakasleen
Gradua*

Lehen Hezkuntzako Irakasleen Gradua

Gradu Bukaerako Lana

Euskal Herriko hezkuntza elebiduna

Unai Urrusolo Perez

GIZA ETA GIZARTE ZIENTZIEN FAKULTATEA

NAFARROAKO UNIBERTSITATE PUBLIKOA

Ikaslea

Unai Urrusolo Perez

Izenburua

Euskal Herriko hezkuntza elebiduna

Gradua

Lehen Hezkuntzako Irakasleen Gradua

Ikastegia

Giza eta Gizarte Zientzien Fakultatea

Nafarroako Unibertsitate Publikoa

Zuzendaria

Pablo Sotés Ruiz

Saila

Psikologia eta pedagogia/ Psicología y pedagogía

Ikasturte akademikoa

2012/2013

Seihilekoa

Udaberrikoa

Hitzaurrea

2007ko urriaren 29ko 1393/2007 Errege Dekretua, 2010eko 861/2010 Errege Dekretuak aldatuak, Gradu ikasketa ofizialei buruzko bere III. kapituluak hau ezartzen du: “ikasketa horien bukaeran, ikasleek Gradu Amaierako Lan bat egin eta defendatu behar dute [...] Gradu Amaierako Lanak 6 eta 30 kreditu artean edukiko ditu, ikasketa planaren amaieran egin behar da, eta tituluarekin lotutako gaitasunak eskuratu eta ebaluatu behar ditu”.

Nafarroako Unibertsitate Publikoaren Haur Hezkuntzako Irakaslearen Graduak, ANECAk egiaztatutako tituluaren txostenaren arabera, 12 ECTSko edukia dauka. Abenduaren 27ko ECI/3857/2007 Aginduak, Haur Hezkuntzako irakasle lanetan aritzeko gaitzen duten unibertsitateko titulu ofizialak egiaztatzeko baldintzak ezartzen dituenak arautzen du titulu hau; era subsidiarioan, Unibertsitatearen Gobernu Kontseiluak, 2013ko martxoaren 12ko bileran onetsitako Gradu Amaierako Lanen arautegia aplikatzen da.

ECI/3857/2007 Aginduaren arabera, Haur Hezkuntzako Irakaslearen ikasketa-plan guztiak hiru modulutan egituratzen dira: lehena, oinarritzko prestakuntzaz arduratzen da, eduki sozio-psiko-pedagogikoak garatzeko; bigarrena, didaktikoa eta diziplinakoa da, eta diziplinen didaktika biltzen du; azkenik, Practicum daukagu, zeinean graduako ikasleek eskola praktiketan lortu behar dituzten gaitasunak deskribatzen baitira. Azken modulu honetan dago Gradu Amaierako Lana, irakaskuntza guztien bidez lortutako gaitasun guztiak islatu behar dituen. Azkenik, ECI/3857/2007 Aginduak ez duenez zehazten gradua lortzeko beharrezkoak diren 240 ECTSak nola banatu behar diren, unibertsitateek ahalmena daukate kreditu kopuru bat zehazteko, aukerako irakasgaiak ezarri, gehienetan.

Beraz, ECI/3857/2007 Agindua betez, beharrezkoa da ikasleak, Gradu Amaierako Lanean, erakus dezan gaitasunak dituela hiru moduluetan, hots, oinarritzko prestakuntzan, didaktikan eta diziplinan, eta Practicumean, horiek eskatzen baitira Haur Hezkuntzako Irakasle aritzeko gaitzen duten unibertsitateko titulu ofizial guztietan.

Lan honetan, oinarritzko prestakuntzako modulua/ak gizarte bat hobeto

ezagutzeko aukera eman dit, bai eta bertan hizkuntzen arteko gatazkak direla eta eman daitezkeen egoerak. Bestetik, haurraren psikologia ezagutzeko bidea eman dit eta bigarren hizkuntza bat ikastea jasaten duen egoeraz ohartzeko.

Didaktika eta diziplinako modulua/ak ahalbidetu didate hizkuntza baten jabeakunza ulertzen, bai eta bigarren hizkuntza bat ikasteak dituen zailasunetaz ohartzeko.

Halaber, Practicum modulua/ak bidea eman dit gure eskoletako egoera linguistikoa ezagutzeko eta euskarak bizi duen arazoa gertuagotik ezagutzeko. Bestetik, euskararen murgilketarako erabiltzen diren programa ezberdinak ezagutzeko aukera eman dit.

(Euskaraz edo atzerriko hizkuntzan idatzitako lanetarako) Beste alde batetik, ECI/3857/2007 Aginduak ezartzen du, Gradua amaitzerako, ikasleek gaztelaniazko C1 maila eskuratuta behar dutela. Horregatik, hizkuntza gaitasun hau erakusteko, hizkuntza honetan idatziko dira “atal praktikoa” eta “ondorioak” atalak, baita hurrengo atalean aipatzen den laburpen derrigorrezkoa ere.

Laburpena

Lan honetan, Euskal herriko hezkuntza elebidunaz arituko gara. Horretarako, elebitasun eta elebidun kontzeptuetan sakonduko dugu lehenik eta behin: gure herriak pairatzen duen diglosia egoera eta euskararen hizkuntza gutxiagotuko maila aztertuz. Jarraian, hezkuntza elebidunak gaur eguneraino izan duen garapena aztertuko dugu. Behin gaian zentratua, gure herriko hezkuntza elebiduna aztertzeraz ekingo diogu. Euskal herriak, aspaldidanik bizi du euskararen aldeko normalizazio prozesua, eta lan honetan bide horretan prestatu diren hezkuntza programak alderatuko ditugu, elebitasunaren bidean egokiena zein den ikusteko. Bestetik, gure herriak bizi duen lurralde banaketak, hezkuntza hizkuntza eredu desberdinak izatea eraman gaitu, lan honen bidez ere, elebitasunaren bidean emaitza onenak ateratzen dituen hezkuntza ereduak ezagutuko dugu.

Hitz gakoak: elebitasuna; elebiduna; normalizazio prozesua; hezkuntza programa elebidunak; hizkun ereduak.

Resumen

En este trabajo trataremos sobre la educación bilingüe del euskara en el País Vasco. Para ello, primero profundizaremos en los conceptos de bilingüismo y bilingüe: la situación de diglosia que sufre nuestro pueblo y el status de segunda que recibe nuestra lengua. Desde hace años vivimos integrados en un proceso de normalización del euskara y compararemos los diferentes programas bilingües aplicados, para conocer cual es el más adecuado para cada situación. Por otro lado, la situación de división que sufre nuestro pueblo nos ha llevado a tener diferentes modelos educativos respecto a lengua, mediante este trabajo también conoceremos el modelo educativo que mejores rendimientos ha conseguido en el bilingüismo.

Palabras clave: bilingüismo; bilingüe; proceso de normalización; programas bilingües; modelo educativo.

Summary

In this work we are going to analyze the bilingual education of the Basque Country. Firstly we will delve into the concepts of bilingualism and bilingual: the diglossia situation that it is suffering our country and the situation of our language, that lives in a second level. We are living for many years in a normalization process of the basque language, so we are going to analyze the different bilingual programs that have been applied in this way, seeing which is the most appropriate for our case. Moreover, as our country is living in a situation of division, it has different educational models, by this work, we are going to see which is the educational model that gets better in the bilingualism area.

Key words: bilingualism; bilingual; normalization process; bilingual programs; educational models.

Aurkibidea

1. Aurrekariak, helburuak eta galdekizunak	1
2. Marko teorikoa	7
2.1. Elebitasuna eta elebiduna	7
2.2. Hezkuntza elebidunaren onurak eta kalteak	13
3. Garapena	19
3.1. Ikuspegi historiko eta kontzeptualak	19
4. Eskolako inplikazio psikologiko, pedagogiko edo sozialak	27
4.1 Hezkuntza programa elebidunak	27
4.2 Euskal Herriko Hezkuntza Elebiduna	35
5. Atal praktioa	51
Ondorioak eta galdera irekiak	
Erreferentziak	
Eranskinak	

1. AURREKARIAK, HELBURUAK ETA GALDEKIZUNAK

Ez erraza izan, euskarak jasan behar izan duen bidea gure herrian. Gainera, Euskal Herria bi estatutan banatua behar duen egoerak, euskarak bide desberdinak izatea ekarri du. Hego Euskal Herrian, Frankismo garaian, 1936tik 1960rako garaian gutxi gora behera, gaztelania hutsezko eskola zen aginduan zegoen bakarra (1938ko Agindua, 1945eko Legea, 1953eko Legea, etab.). Izan ere, garai hartako hezkuntzaren zeregina, ikasleak Mugimendu Nazionalaren printzipioetan hezteak ze, hau da, faxismoaren printzipioetan. Baina garai hartan, euskara eta frankismoak hartutako lurralde guztietako hizkuntza gutxiagotuen aurka hasitako erasoaldia, ez zen hezkuntzara mugatzen, eguneroko bizitza eremu guztietara hedatu zen. Faxismoaren helburua argia zen, Mugimendu Nazionaletik urrun zitekeen edozerrekin amaitzea. Horretarako, neurri gogorak erabili ziren, euskararen erabilera erregulatzen zuten legea eta errepresioa batez ere, euskara hitz egitea Orden Publikoaren asalduratzat hartu zen arte. Baina 60.hamarkadatik aurrera euskararen aurkako jarrera hori amaituz joango da, ez lege mailan, baina bai lege horiek praktikan jartzeo orduan.

Bestetik, garai horretan hasten dira ikastolak sortzen. Euskal gizarteak, faxismoak duen euskararein amaitzeko nahi aseeginaz oharturik, klandestinitatean euskara eta euskal kulturaren alde lan egiten hasten da. Euskararen eta ikastola hauen aurkako errepresioak jarraitzen duen arren, gizartean ohiartzuna hartzen duen gaia bihurtzen da pixkanaka. Baina 70.hamarkadan sartuta, egoera politikoa normalizatzen hasten dela esan daiteke, edo gutxieneko askatasun politiko bat ematen da. Alderdi politikoek beren lurraldeetako (Nafarroa eta EAE) garapen politikoaren ardura hartzen doaz.

EAEn 1976 eta 1983ko urteen bitartean hezkuntza elebidunean garrantzi handiko gertaerak ematen dira. Batetik, 1979an argitaratuko da euskararen

irakaskuntza euskal eskola-umeentzat derrigorrezko bihurtuko duen dekretua, horrela euskal familiei, orain arte zapaldua edukitako eskubidea emanez, been haurren eskola eredua hautatzekoa. Bestetik, orain arte eskola mundutik kanpo egon diren euskal errealitateari buruzko testuak argitaratzen hasten dira. Beraz, garai horretan ematen da euskararen eskola publikoetarako hedapena, eta soilik ikastolen gauza izateari uzten dio. 1983 urtetik gerora, garrantzi berezia izango duten hainbat lege eta arau idatzen dira: 138/1983 Dekretua, Euskararen Normalizazio Legea, Euskal Eskola Publikoaren Legea eta hizkuntz ereduei buruzko araudia (Eusko Jaurlaritza, 1982). Hemendik aurrera, indar berezia eskainiko zaio euskal irakaslea prestatzeari eta argitaletxei, euskal historia aitortu eta errespetatu behar da.

Nafarroako hezkuntza elebidunaren historia EAE-koaren antzekoa da, ikastolen sorrera eta euskara eta bere kulturaren aldeko egindako lanari dagokionez behintzat. Ez ordea euskararen ofizialtasuna aitortzeko eta ikastetxe publikoetan sartzeko ordan, hemen errealitatea latzagoa dugu, oraindik egun, ez baitugu lortu euskararen ofizialtasuna Nafarroa guztira zabaltzea. 1986ra arte ez da euskararen ofizialtasuna eta irakaskuntza euskaraz hartzeko eskubidea onartzen duen legea idatziko, Euskararen Foru Legea, hala ere, aurretik aipatu bezala, lege honek traba eta banaketa sortzen du nafar gizartean, ofizialtasuna eta irakaskuntza hizkuntzaren aldetik hiru lurraldeetan antolatuko den banaketaren egiten baitu: eremu euskalduna, eremu mistoa eta eremu ez euskalduna. Euskara unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzan sartzeko eta erabiltzeko legea ez da 1988ra arte idatziko, hau ere, aurreko lurraldearen zatiketan oinarrituta. Hala ere, Nafarroako eta Espainiako gobernuek jarritako trabek ez dute euskararen aldeko lur bizia geldituko. D ereduko matrikulazioak igotzen joan dira urtetik urtera, bere puntu gorenera iritsi arte, aurreko ikasle gutxiago matrikulatu dira, baina jaiotze tasa ere baxuagoa dela kontuan izan behar dugu. Bestetik, nahiz eta Nafarroako gizartearen zati handi batek beti aldarrikatu duen, Euskararen legea bermoldatzeko edota bertan behera uzteko aldarrikapenak iristen ari dira gobernura, pixkanaka D eredua Nafarroako hegoaldera gerturatuz.

Ipar Euskal Herriko egoera guztiz bestelakoa da. Izan ere, Hego Euskal

Herrian ez bezala, hemen euskal hiztunen kopurua behera doa urtetik urtera. Izan ere, Frantzian euskarak ez du, ez orain eta ez inoiz, inongo estatus espezifikorik ez errekonozimendu ofizialik. Frantzian frantsesa da hizkuntza ofizial bakarra eta 80.urteetan emandako zenbait deszentralizazio kenduta, Frantziako Errepublikaren hezkuntza estatuak kontrolatzen du. Eskola 16 urte arte da derrigorrezkoa, eta hezkuntzaren zatirik handiena eskola publikoek hartzen dute, programa bakarrarekin eskola aldi guztietarako. Hala ere, badira zenbait ikastetxe pribatuetako sare, katolikoak gehienak. Baina Ipar Euskal Herrian bada beste eskola pribatu mota bat, ikastola, EAE-n eta Nafarroan dauden antzera jokatzeko dutenak. Hasieran gurasoek finantziatuak izaten dira, ondoren Federazioa sortzen da (Seaska) eta gobernuarekin adosten du finantzaketa.

Ez da 1951ra arte Deixonne Legea iritsiko, euskarari ikastetxe publikoetan muturra sartzeko aukera ematen diona, mugatua beti ere, asteen euskara soilik bat eta hiru ordu artean emateko aukera emanaz. 1982ko Savary Zirkularrak bigarren mailako ikastetxeetan saio elebidunak prestatzeko aukera ematen du, beti ere 15 pertsonako eskakizuna badago, eta zuzendaria eta irakaslearen onespenearekin. 1983an sortuko da lehen eskola elebidun publikoa Saran. Hizkuntz erregionalen eztabaidak "Hizkuntza eta kultura erregionalen irakaskuntza" izenburutako Bayrou Zirkularra idaztea bultzatzen du, hemen, hizkuntza erregionalen irakaskuntza ofiziala aitortzen du. Hala ere, 1997an aditu talde batek hasi zuen ikerlan batean, Poignant txostenean, argi eta garbi ikusten da hizkuntza eta kultura erregionalen transmisioa ez dagoela ziurtatuta eta Hizkuntza Gutxiagotuen Karta sinatzeko prosamena egiten du, hala ere, Frantziak ez du sinatzen.

Gaur egun, euskara irakasten duten bi eskola mota ditugu Ipar Euskal Herrian, Ikastolek, Hego Euskal Herriko ikastolen antzeko lana jorratzen dute. Bestetik, eskola publikoak, 1986ean sorturiko "Ikas Bi" guraso elkarteak eztabaida piztu zuen, eta egun, badira Hego Euskal Herriko B ereduaren antzera lan egiten duten eskola publikoak.

Argi dago beraz, Euskal Herrian elebitasunaren eta eleaniztasunaren inguruko eztabaida pil-pilean dagoela. Euskal Herriak duen hezkuntza elebiduna inposatua izan da, bai euskaraz eta frantsesez osaturiko hezkuntza ipar eremuan, eta euskaraz eta gaztelaniaz osaturikoa hegoaldean. Gainera, euskarazko irakaskuntza elebidun hori, hiru eredu arras desberdinez banatua izan da. Hala ere, berez, euskarazko irakaskuntza elebidun guztiek bermatu behar dute euskarazko oinarritzko gaitasuna, edo horretara zuzenduak daude behintzat. Baina egia al da Euskal Herriko hezkuntza hizkuntz elebidun eredu guztiek bermatzen dutela gutxieneko oinarritzko gaitasun bat bi hizkuntzatan? Izan ere, hamaika ikerketa egin dira gai honen inguruan, eta denek egiten dute bat honako ondorio honetan: Euskal Herriko euskarazko hezkuntza elebidunak ez du euskarazko oinarritzko gaitasunik bermatzen. Soilik D ereduak eta euskaraz ordutegi herena duten ereduak alderdi batzuetan bermatzen dute nolabaiteko euskalduntzea. Gainera, eredu honetan ikasi duten ikasleek, nekez mantentzen duten maila, ondoren erabiltzen jarraitzen ez badute. A ereduko antolamendua ezagutuz, hau da, euskarari ematen dioten garrantzia eta denbora tarteari erreparatuz eta eskola horietako errealitatea ezagutuz, non ikasle gehienek familiak ez dakite euskaraz eta soilik eskolan eta denbora gutxiz erabiltzen duten, bermatu al daiteke euskarazko gutxieneko gaitasunik? Lan honen bidez, Euskal Herriko hezkuntza elebiduna aztertuko dugu, ea zein ereduk bermatzen duen gehien elebitasuna eta zergatik. Bestetik, hezkuntza elebiduna gauzatzeko hainbat programa desberdin badirela badakit, haien aztertu eta gure kasurako egokiena zein den azalduko dut.

Beraz, faxismoak euskararengan izan zitekeen kalteaz oharturik, Euskal Herrian aspaldi sortu zen Euskarazko hezkuntza euskaldun baten aldeko mugimendua. Baina bultzatzeko arrazoi edo argudioak ez ziren soilik, nortasun eta identitate arrazoiak mugatzen. Bigarren Mundu Gerraren ostean, askatzen hasi ziren herri txiki eta berrien nazionalismoak gorakada handia izan zuen, honela beren kultura eta identitatea aldarrikatzen hasi ziren, baita beren hezkuntza propioa. Elebitasuna eta hezkuntzan zein hizkuntz erabiltzearen eztabaida sutua piztu zen orduan, batetik globaliazioa bultzatzen zutenak eta bestetik, herri txikien askatasuna eta erabakitze eskubidea. Ikerketa asko egin ondoren, aditu askok baieztatu dute, axiomatikoa dela ikasle batek bere

ama hizkuntzan egin beharko lukeela bere ikaskuntza prozesua. Izan ere, garai hartan, eta gure aiton-amonek esango digutenez, eskolak gaztelania hutsean ematen ziren, gainera beste edozein hizkuntzari trataera oso txarra emanek, edota debekatuz. Hortaz ikasle askok, bere hizkuntza ez zen batean bete behar izan ziuzten bere ikasketak, beste hizkuntza gutxiagotu baten hiztunak izateagatik jasan behar izan zuten presioaz eta jarraipenaz gain. Honek ezinbestean, eskola porrota dakar edo emaitza eskasagoak, eta garai hartan elebitasunari egotzi zitzaion erru osoa, hau da, hizkuntza bat baino gehiago jakiteak, onura beharrean kalte egiten du. Denborarekin eta psikologiaz baliaturik, ikusi da, ikasleen ikaskuntzarako beren ama hizkuntza dela egokiena. Baina orduan, zergatik bultzatzen dugu D eredua gaztelania lehen hizkuntzatzat duten haurren artean ere? Zilegizkoa al da? Ez al gara guri egindakoa besteongan aplikatu nahian? Ez al dituzte arazoak izango beren ikaskuntza prozesuan? Garbi dago euskara ama hizkuntzatzat ez dutenen ikasleak D eredura matrikulatzera bultzatzean, ez dugula beren ikaskuntza prozesua zaildu nahi. Euskararen eta ikaslearen murgiltzea nahi dugu, hau da, euskara ikaslearen eguneroko bizimoduan murgiltzea nahi dugu eta ikaslea, euskal gizartean murgiltzea, helburua euskara indartzea da, batetik, eta ikaslearen elebitasuna lortzea da, bestetik. Baina benetan ematen al da murgiltze hori? Bestalde, aditu askok diote murgiltze prozesua haurtzaroan egitea komeni dela, hala ere, aurkakoa egitea komeni dela esaten dutenak ere badira. Beraz, noiz komeni da elebitasuna lantzen hastea?

2. MARKO TEORIKOA

2.1 Elebitasuna eta elebiduna

Lan honetan Euskal Herriko hezkuntza elebidunaren inguruan arituko gara. Hainbat ikuspegietatik azter daiteke hezkuntza elebiduna, eta hezkuntza mota bat baino gehiago izan daiteke elebiduna. Hezkuntza programa batzuk, bi hizkuntzetan oinarrituz gauzatzen dute irakaskuntza eta hortaz, argi eta garbi, programa elebidunak dira. Bestetik, badira hizkuntza bakarra erabiltzen duten hezkuntza programak, baina etxean beste hizkuntza bat erabiltzen duten haurrak sartzean, programa hauek eragin handia izan dezakete haur horiek elebidun bihurtzeari begira. Haurren elebitasunean eragina duten hezkuntza programak aztertuko ditugu lanean zehar, Euskal Herrian hobekien egokitzen dena ezagutzeko asmotan.

Baina Euskal Herriko ikasleen elebitasunaz aritu ahal izateko, elebitasun eta elebidun kontzeptuak aztertu behako ditugu, lehenik eta behin. Kontzeptu hauek bi maila nagusitan erabiltzen ditugu: pertsona mailan eta gizarte mailan. Elebitasun mota horiek estuki loturik daude, izan ere, pertsona elebidunek hizkuntza bakoitzari ematen dioten erabilerak, eragin handia izango du hizkuntza horrek gizartean izango duen tokian edo garantizan, eta hortaz, gizartearen elebitasunean. Baina bestetik, badira desberdintasun garbiak bi maila hauen artean, izan ere, pertsona elebidunik gabeko gizarte elebidunak egon daitezke, baina, argi eta garbi, pertsona bat elebiduna izateko, gutxieneko maila bat adierazi behar du bi hizkuntzetan. Zailtasun handiak izan dira pertsona elebidunak zehazterako orduan, izan ere, zein da gutxieneko maila? Nahikoa da bigarren hizkuntza ulertu eta hitz egitea ala hizkuntzaren lau trebetasunak (ulermena, mintzamina, idazmena eta irakurmena) menperatu behar dira?

Pertsona mailako elebitasuna

Elebitasuna aztertzen hasi zenetik, haimaika modu desberdinetan eman izan da pertsona elebidunaren definizioa. Bloomfield hizkuntzalariak 1993an

honela definitu zuen pertsona elebiduna: “pertsona elebiduna, bi hizkuntza jaiotzeko hitzunen moduan menperatzen duen pertsona da”. Eta bai, bi hizkuntza jaiotzeko hitzunek bezala menperatzen duena, pertsona elebiduna da zalantzarik gabe. Baina, orduan, euskara ikasten duen erdaldun batek, euskaldun zaharrek duten maila lortu behar dute elebidunak izateko? Eta bestetik, zein da jaiotzeko hitzunen maila? Denek al dute maila bera? Ikusten dugunez, definizio honi haibat akats atera geniezaioke. Definizio honen beste aldean, badira bigarren hizkuntza batean gaitasun mugatua duten pertsonak elebiduntzat hartzen dituzten adituak. Macnamarak adibidez, 1969an bigarren hizkuntza bat ulertzeko gai zena, pertsona elebiduntzat jotzen zuen. Elebitasunari ematen diogun definizioaren arabera pertsona geihago edo gutxiago hartuko ditu bere baitan, izan ere, testuinguru bakoitzeko helburuen arabera elebitasunaren muga gorago edo berago egongo da. Adibidez, Espainiar gobernuak bere herrialdeko hizkuntza txikiak baztertzeko neurriak hartu nahi dituenean, elebitasun maila altua ezartzen du, elebidun koputu txikiagoa ateratzeko. Baina, aldiz, gobernuak berak, Euskal Herriko edozein administrazio edo instituzio publiko batean langile elebidun berriak bilatzen baditu, elebitasun maila baxua jartzen du.

Hau guztia ikusi ondoren, argi dago, ezin dela kasu guztietarako elebitasunaren definizio berdina erabili, tokian tokiko helburuen arabera elebitasun mota bat zehaztuko da. Hala ere, kontuan izanda, gaur egungo ikasle askok, eskolatze prozesu osoa ematen dutela bigarren hizkuntza bat lantzen, nahiko eskasa litzake, ikasle hauei soilik ulertzeko eta zerbait hitz egiteko gaitasuna eskatzea. Hezkuntza elebidun programen ikasle elebidun aktiboak sortu beharko lituzte, hau da, ulertzeaz gain hitz egiteko gai diren ikasleak. Baina, eskolatze prozesua nahiko luzea denez eta gaur egungo egorea kontuan hartuz, uste dut are gehiago eska dakiokela hezkuntzari. Hau da, informazioaren eta teknologia berrien garaian, hizkuntzaren lau trebetasunetan trebatzea komenigarria litzake: ulermena, mintzamena, irakurmena eta idazmena.

Hala ere, lau ezaugarri hauek eskolaren testuinguruan garatzea ez da nahikoa guri interesatzen zaizkigun elebidunak sortzeko, horretarako, kontestu

berrietan erabiltzea eta hizkuntzaren bidez bistan ez ditugun gauzen arteko harreman logikoak ulertu eta adierazteko gai diren pertsona elebidunak interesatzen zaizkigu guri. Beraz, kontestudun zein kontestugabeduneko komunikazioan bi hizkuntzetan lau trebetasunak erabiltzeko gai diren ikasleak nahi ditugu. Elebitasun mota hori definitzeko elebitasun orekatuaren kontzeptua erabili izan ohi dute adituek, hizkuntza bitan maila beretsuan eta kontestu desberdinetan aritzeko gai den pertsona definitzeko.

Zehaztu dugu, jada, gure kasuan behintzat erabilgarria izango den elebitasunaren definizioa. Orain, Siguán eta Mackey-ren azalpenak jarraituz, elebitasunak dituen hiru ezaugarri orokor aztertuko ditugu:

- Independentzia: hizkuntza bakoitzeko sistema bat du elebidunak, hau da, hizkuntzek sistema independenteak dituzte.
- Alternantzia: bi sistema horiek tartekatzeak gai da elebiduna, hots, hizkuntza batetik bestera berehala aldatzeko gai da, egoeraren arabera.
- Itzulpena: sistema batean esandakoa, entzundakoa, irakurritakoa edo idatzitakoa beste sisteman adierazteko gai da.

Beste bereizketa aipagarri batzuk egin ohi dira elebitasunaren kasuan. Horrela, pertsona bat elebitasun prozesuan sartzen den sasoiari begiratuz, elebitasun goiztiarra edo berantiarra bereiz daitezke. Elebidun goiztiarrak, jaio eta segidan bi hizkuntzak lehen hizkuntza balitz bezala ikasi dutenak dira. Guraso bakoitzak hizkuntza bat dakienean, edota etxean hizkuntza bat eta eskola beste batekin hasten diren haurrekin eman ohi da eta emaitza elebitasun orekatua izan ohi da, baldin eta ikasleek bi hizkuntzetan alfabetatzeko eta arlo ezberdinetan aritzeko aukera duen.

Bestetik, elebidun berantiar deitzen zaie, lehen hizkuntza finkaturik dutenean bigarren hizkuntza bat ikasten dutenei. Kasu hauetan ere, elebidun orekatuak izatera irits daitezke, bigarren hizkuntza ikasteko eta lantzeko aukera eta denbora egokiak badituzte. Hala ere, haurrak hobeak direla hizkuntzaren

ahoskera zuzena ikasteko eta gaitasun psikomotoreen aldetik, helduak baino indartsuagoak dira. Hortaz, elebidun berantiarren artean, maila desberdin asko aurkitzen dira, izan ere, pertsona heldu asko ez dira bigarren hizkuntza menperatzera iristen, beste batzuk, soilik alderdi batzuetan menperatzen dute hizkuntza, eta azkenik, badira elebitasun orekatua lortzen duten elebidun berantiarak.

Gizarte mailako elebitasuna

Gizarteak ere elebidunak izan daitezke, eta lehen aipatu bezala, hura osatzen duten pertsona guztiak ez dira zertan elebidunak izan behar. Izan ere, gizarte elebidun askotan jende gehiena elebakarra da, urrutira joan gabe, Euskal Herria dugu adibide garbia. Soziolinguistika da gizartea eta hizkuntzaren arteko harremanak aztertzen dituen hizkuntzalaritzaren arloa. Euskal Herrian, Sanchez Carrión (Txepetx) izan dugu ikerlan soziolinguistiko sakonenak egin dituenak.

Beste edozein giza zientzien modura, soziolinguistak hainbat kontzeptu berezi erabiltzen ditu bere arloan zehaztasunez aritzeko, gure gaiaren inguruan aritzeko erabilgarriak egingo zaizkigulakoan horietako batzuk aipatuko ditugu jarraian. Lehena hizkuntza komunitatea litzake eta hizkuntzaren ikuspegitik batasuna adierazten duten jende multzoa aipatzeko erabiltzen da. Hau da, hizkuntza bateko hiltunek hizkuntza komunitate bat osatuko lukete, pertsona elebidunek beste hizkuntza komunitate bat osatuko lukete, etab.

Munduan zehar 5000 hizkuntza inguru dira, baina soilik 200 estatu inguru, beraz herrialde edo estatu askotan hizkuntza bat baino gehiago hitz egiten dira, eta hortaz, hizkuntza komunitate desberdinak aurki ditzakegu. Baina gizarte batean hizkuntza bat baino gehiago elkar bizitzen dutenean, nekez izango dute biek garrantzi edo status berdina. Normalean hizkuntza bakoitzak bere funtzio eta lekua dauka estatu bakoitzean, eta banaketa honelakoa izan ohi da: hizkuntza bat goi mailako funtzioetarako erabiltzen da (administrazioa, kultura, hezkuntza, komunikabideak, merkataritza, etab.), bestea berriz, behe mailakoetarako (etxeko edo lagun arteko harremanak).

Honelako egoerak adierazteko, elebitasun kontzeptua baino, egokiagoa da Fergusonek 1959an asmatutako kontzeptua: diglosia. Gizarte batean diglosia dagoela esaten denan, hiru gauza adierazi nahi dira dira (Siguán eta Mackey):

- Hizkuntza batek gizarteko goi mailako funtzioak betetzen dituela, indar handia du, bai ahozko eta bai idatzizko erabileran. Beste hizkuntza berriz, etxeko edo lagun arteko harremanetara mugatzen da, eta askotan, soilik ahozko erabiltzen da.
- Betetzen dituzten funtzioen arabera, prestigio desberdinak hartzen dituzte. Horregatik, indarra duen hizkuntza ezagutzea eta ondo menderatzea gauza positibotzat hartzen da gizartean, bestetik, beste hizkuntzak ez du prestigiorik izaten eta hortaz, jendeak ez du hau ikasteko eta ezagutzeko beharrik somatzen. Egoera hauetan dauden hizuntzei, hizkuntza minorizatua edo gutxiagotua esaten zaie.
- Goiko ezaugarriek, hirugarren hau dute ondorioztat. Hizkuntza nagusiko hiztunek, ez dute bestearen beharrik beren bizimodurako, baina hizkuntza txikiagotuko hiztunek, normalean, beste hizkuntza ezagutu eta menderatu behar dute gizarte horretan bizi ahak izateko.

Kasu gehienetan hizkuntza nagusiak hiztun gehiago dituen arren, hau ez da beti horrela izaten. Hau da, hizkuntza bat hiztun gutxi izan arren, goi mailako funtzioetarako erabiltzen bada, hizkuntza nagusia esaten zaio. Europako kolonia izan ziren herrialdeetan, adibidez, pertsona gehienek bertako hizkuntza hitz egiten duten baina hizkuntza nagusia ingelesa, frantsesa edota espainola izaten da.

Gizarte diglosikoek beraz, hizkuntzen arteko desoreka bat adierazten dute. Hala ere, badira egonkorak diren diglosia egoerak. Hizkuntza bakoitzak bere funtzioak ditu, baina bata ez dio besteari bere tokia kentzen. Paraguai edota Luxemburgo (Wardaugh, 1986) izan daitezke, diglosia mota honen adibide garbiak. Paraguaiaren biztanleriaren %80-aren ama hizkuntza guarania da, baina hizkuntza ofiziala gaztelania dute, egoera egonkorra da hizkuntza bakoitzak bere funtzioa baitu, eta ez dio besteari bera kentzen.

Hala ere, diglosia kasu gehienak aldaketa prozesuan bizi dira. Ikusi dugunez, hizkuntza bakoitzak bere funtzioa edo eremua du, eta minorizatuak gehienetan etxeko edo lagun arteko harremanetarako uzten da. Hizkuntza nagusia, eremu horietara iristea lortzen badu, hizkuntza minorizatuak desagertzeko arriskuan jarri dezake. Alderantzizko norabidean ere ematen da funtzio aldaketa zenbait herrialdeetan, hizkuntza gutxiagotuaren hiztunek, beren hizkuntza duen presentzia eta garrantzi eskasaz oharturik, hura indartu eta zabaltzeko ahaleginak egiten dituzte. Euskal Herria, Katalunia edota Quebec izan daitezke prozesu honen adibide garbiak.

Baina hizkuntza txikiagotu baten zabalkuntza ez da soilik hizkuntza horren hiztunen borondateaz ematen, beharrezkoa da herrialdearen antolamendu politikoak zabalkuntzari bidea ematea, hizkuntza arlo formaletara hurbiltzea eta kontestu berrietan erabiltzeko aukera eta ohiturak sortzea. Hizkuntza baten estatutsa aldatzeko buruzko teoria edo estrategiek hizkuntza planifikazio kontzeptuekin ezagutzen dira. Asko idatzi da arlo honetan, eta batez ere, hilzorian dauden hizkuntzak berrindartzeko prozesuaz, prozesu honi hizkuntzaren normalizazioa esaten zaio. Adituek hiru alderdietako lana bereiztu dute hizkuntza txikiagotu bat normalizatzeko: batetik, hizkuntzaren corpus-a lantzea (hiztegia zabaltzea, gramatika finkatu, etab.), bestetik, hizkuntzak gizartean duen estatusa jasotzea eta azkenik, hizkuntzaren hiztun kopurua handitzea.

Corpusari dagokionez, hizkuntza bat gizarteko goi mailako funtzioetan formalizatzeko, beharrezkoa da eredu edo estandar bat izatea. Euskarak duen euskara batuaren kasua litzake hau. Hizkuntza erabiliko duten guztiek, arau edo egitura berdinak jarrai ditzaten.

Hizkuntzaren estatusa aldatzeko, hizkuntzaren ofizialtasuna izan ohi da lehen urratsa. Ofizialtasunak, hizkuntza bat herrialde horretako berezko hizkuntzatzat onartzen dela adierazten du. Honela estatus ofiziala jasotzen dute hizkuntzek, hala ere, estatus handiago edo gehiago har dezan, eremu formaletara zabaltzea da biderik onena edo eraginkorrena, hau da, hizkuntza

hezkuntzan, komunikabideetan, administrazioan, etab. sartzea. Bestetik, aurkako norabidean doazen neurriak ere har daitezke, Nafarroako Gobernuak indarrean jarritako Euskararen Legea honen adibide bikaina dugu.

Azkenik, hiztunen kopurua handitu beharra dagoela aipatu dugu. Horretarako, hizkuntzaren aldeko kanpainak egin daitezke, hura ikastearen garrantziaz edo onurak azalduz. Baina eraginkorrena eta ezinbestekoa dena, hizkuntza hori irakastea da. Horretarako zentro bereziak sor daitezke jendeak hizkuntza ikas dezan. Baina hizkuntza irakastearen arloan, aurrerago aztertuko ditugun hezkuntza programa elebidunek garrantzi berezia dute. Izan ere, honen bidez, haurrak elebitasunan hezteka lortzen dute.

Aurreko guztiak, elebitasun eta elebidun kontzeptuak hobeto ulertzeko baliogarria izan zaigu, orain, elebitasunak edo hezkuntza elebidunak haurraren inguruan izan ditzakeen onurak edo kalteak aztertuko ditugu. Bestetik, elebitasunera zuzendurik dauden hezkuntza programa ezberdinak aztertuko ditugu eta bukatzeko, Euskal Herriko egoeran sakonduko gara.

2.2 Hezkuntza elebidunaren onurak eta kalteak

Elebitasunaren fenomenoak oihartzuna hartu zuenetik, bere baitan hartzen duen arlo honen inguruan idatzi da gehien. Izan ere, elebitasuna bezain zaharra da, honen aldeko eta aurkakoen arteko eztabaida. Hamaika dira gai honen inguruan egindako ikerlanak eta esperimenduak, emaitza batzuetan ondorio negatiboak lortuz, eta beste batzuetan, emaitza positiboak. Emaitzak hain ugariak eta desberdinak direla ikusita, emaitza sutsua piztu zen programa elebidunak antolatzeke zentzuaz eta helburuaz. Jarraian elebitasunaren eztabaidaren inguruan onartuak dauden hainbat ezaugarri azalduko ditut:

Hezkuntza elebidunaren zenbait onura

Colin Bakerentzat (2000) onura asko eta kalte gutxi ditu elebitasunak. Hasteko, guraso bakoitzak hizkuntza bat hitz egiten duen kasuetan, hurrek

gurasoekin beren ama hizkuntzan hitz egiteko aukera ematen die, harreman estuago bat lortuz. Gaitera, Bakerren ustez, elebitasunaren beste abantailetakoa bat belaulandiak elkartzen dituela da, hau da, haur batek ezin badu bere aitona-amonara edota gurasoekin beren hizkuntzan komunikatu, ez da benetako komunikazio bat emango.

Bestetik, bi hizkuntza menderatzeak jende gehiagorekin komunikatzeko aukera ematen du. Beste herrialdeetara bidaiatzeko aukera ematen du, bertakoekin komunikatzeko, etab. Gaitera, bi hizkuntzetan landu badugu irakurtzeko gaitasuna, bi literatura desberdinak ezagutzeko aukera dugu, eta hortaz, bi kultura ezagutu. Zentzu honetan, pertsona elebiduna bi kulturaduna izan ohi da, eta honek, bestelako kulturekiko errespetua edota interes handiagoak izatea sustatzen du normalean.

Bakerrentzat pertsona elebidunak abantail ekonomiak izango ditu baita ere. Bi hizkuntza erabiltzen diren herrialdeetan, argi eta garbi, bi hizkuntza horiek menderatzen dituen pertsonak, hizkuntza bakarra menderatzen duen pertsonak baino erraztasun handiagoa izango du lana aurkitzerako orduan.

Azkenik, geroz eta globalizatuagoa izaten ari den mundu honetan, elebitasunak garrantzi handia hartzen du komunitate, kultura edo gizarte desberdinen artean harremanak sortzeko.

Bakerretaz gain, Rosenberg-ek (1996) ere azpimarratu zituen elebitasunaren onurak: komunikatzeko aukera gehiago, bi kultura ezagutzea, abantail ekonomikoak, etab.

Bestetik, elebitasunak pertsonen adimenean duen eraginaz ere aritu dira adituak. XIX. Mendean eta XX. hasieran elebitasuna haurraren adimenerako kaltegarria uzte zen, eta eskola porrota elebitasunari egotzi zitzaion. 1950 hamarkadan, W.R. Jones-ek Galesen hainbat haur elebidunen adimenaneurtzeko proben ondorioz, ez zuten desabantailarik erakusten pertsonen adimenean. Baina 1960 – 1970ean Peal eta Lambert, Montrealgo (Canada) St. Lamberten murgiltze programak izan zuten arrakastaren eraginez

haur elebidunek maila hobea zutela erakutsi zuen, elebidunen adimena malguagoa baitzen, kulturbitasunaren eta hizkuntza bien arteko transferentziaren eraginez. 1996ean C.Bakerrrek eta 1991 C. Hoffmanek, elebitasunak pertsonaren adimenean duen eragina ikertzean, hiru adimen gaitasun indarturik aurkitu zituzten (hezkuntza elebidun orekatua denean soilik):

1. Pentsaeraren malgutasuna:

Pentsaera konbergente eta dibergentearen arteko bereizketan oinarritzen zen eta proba dibergenteetan haur elebidun orekatuek emaitza hobeak lortu zituzten. Ondorioa: bi hizkuntza edo gehiago erabiltzeak pentsamenduaren jariakortasuna, malgutasuna, originaltasuna eta landutasuna indartzen du.

2. Kontzientzia metalinguistikoa:

Hitzekin hizkuntza era analitikoan erabiltzeko gaitasuna adierazten du, hizkuntza osagai eta funtzio jakin batzuk dituen “objektu” edo tresna moduan ikusteko gaitasuna, hau da, hizkuntzari berari buruz gogoeta edo hausnarketa egitea. Diskurtsoaren esanahia ulertu, huts gramatikalez ohartu, forma eta esanahien arteko lotura arbitrarioa dela konturatu, hizkuntza era analitikoan hartu, etab. Ondorioa: haur elebidunek haur elebatarrek baino goizago garatzen dute kontzientzia metalinguistikoa.

3. Komunikaziorako sentimena:

Haur elebidunek gaitasun handiagoa dute komunikazio egoera berrietara moldatzeko, hau da, lehen hizkuntzatik bigarrenera igarotzeko (Elebitasunaren ezaugarrietako bat: itzulpena). Ingurukoek komunikazio aldetik dituzten baldintza eta beharrez konturatzeko eta beren hizkuntza ezaugarri horien arabera moldatzeko gaitasun handiagoa dute haur elebidunek. Izan ere, elebidunak goiz goizetik kontestu bakoitzean zein hizkuntza hitz egin behar duten bereizten ikasten dute, bien arteko interferentziak saihestuz, eta

hizkuntza bakoitza egokia noiz den somatzeko seinaleak ezagutuz.

Hezkuntza elebidunaren zenbait kalte

Baina elebitasunak ere, egindako zenbait ikerlan eta esperimenteren ondorioz, kaltegarria izan daitelekela ondorioztatu da. Haurrarentzat, elebitasuna hasiera batean arazo bat izaten da. Izan ere, deszifratzen saiatzen den soinu edo sinboloak kodigo desberdinak erabiltzen dituzte. Hau da, haurrak bi hitz desberdin ezagutu behar ditu gauza bakoitzerako eta jarraian, hitz horiek elkartzeko bi sistema desberdin. Haurrak ez baditu mekanismo hauek ondo barneratzen, frustazioa edo komunikazio zailtasunak sor ditzake. Prozesu hau, errazagoa izaten da ikasten diren hizkuntzek alfabeto berdina edo antzekoa dutenean.

Bakerrek ere onartzen du haur elebidunak ez duela hizkuntza bakoitzean haur elebakarrak duen hiztegia. Baina, hala ere, haur elebidunaren hiztegia zabalagoa da bi hizkuntza kontuan harturik.

Elebitasunaren beste arazoetako bat, gurasoek egin behar duten ahalegina da (Baker, 200 eta Cunningham-Andersson, 1999). Izan ere, kontu handiarekin landu behar dute haien estrategia linguistikoa, sormena landuz eta haurra elebitasunean motibatuz. Izan ere, haurrek hizkuntzak ikasteko erraztasun handiagoa duten arren, egoera egokiak eskaini behar zaizkio.

Bestetik, Harding eta Riley-ren (1986) arabera, zenbait ikerlanek haur elebidunak hitz egiten beranduago hasten direla adierazten dute. Hala ere, atzerapen hori haur elebakarrek duten izaten duten denbora tartearen barruan dago. Gainera, honek ez du arazo berezirik adierazten, izan ere, Einsteinek, besteak beste, ez zuen hiru urte izan arte bere lehen hitza esan.

Bestetik, hainbat adituk adierazi dutenez, elebitasunak anomia sor dezakeela, eta gehien bat haurrengan. Lambert eta Aellenek (1972) kultura desberdineko haur elebakarrak eta elebidunak konparatu zituzten, ateratako ondorioen arabera, haur elebidunak ez du estabilitate edo autoestima arazorik,

eta ez dute gurasoekin identifikatzeko zailtasunik. Hala ere, hizkuntza txikiagotuko haurrak hizkuntza nagusiko haurrek baino afektibitate handiagoa behar zutela somatu zuten. Baetens Beardsmorek (1986) hizkuntza eta kulturen arteko gatazkez hitz egiten zuen, desoreka sentimendu batek bultzatutako pertsonen aldaketa patologikoez, nolabait nortasun faltaz edo nahasturik. Beraz, kulturen arteko oreka ematean garrantzia azpimarratzen du, izan ere, hainbat ikerlanek baieztatu dutenez, hizkuntza txikiagotutako komunitateetako zenbait haurk hobeto ikasten dute hizkuntza nagusia beren hizkuntza eta kulturarekiko duten harremana indartsua bada. Baina hala eta guztiz ere. Baetens Beardsmorek adierazten duenez, elebitasuna eta anomiaaren artean ez da erlazio kausalik ematen, anomiaaren jatorria psikosoziala delako.

Elebazarrek elebidunei egozten dieten beste arazoetako bat hizkuntzen nahasketa da. Harding eta Rileyek (1986) hizkuntzen nahasketa etapa normalizat hartzen duten haur elebidunaren garapen linguistikoan. Hala ere, badira zenbait haur ez dutela hizkuntzen nahasketa pairatzen.

Fenomeno hau hobeto ulertzeko, haur elebidunek hizkuntza baten jabekuntzan ematen duten prozesua aipatuko dugu laburki. Volterrak eta Taeschnerrek hiru fase bereizten dituzte. Lehenengoan, haurrak sistema lexiko bakarra du bi hizkuntzetako hitzez osaturik, baina oraindik ez ditu hitz bikoteak bereizten. Bigarren fasean, bi hizegi desberdin garatzen ditu baina gramatika berdina aplikatzen die bi hizkuntzei. Azkeneko fasean, lortzen du haurrak hiztegi eta gramatika bakoitza bereiztea eta bakoitza hizkuntza batekin lotzea. Hortaz, lehenengo bi faseetan zehar hizkuntzen arteko nahasketa ematea guztiz normala da.

Beraz, ikusi berri dugun moduan elebitasunak hainbat kalte eragin ditzake haurrarengan, baina hala ere, arazo hauek ez dira larriak izaten eta epe laburrean konpondu ohi dira. Horregatik, eta dituen onurak ikusita, elebitasuna fenomeno aberasgarri baten moduan ikusten dugu gaur egun.

3. GARAPENA

3.1 Ikuspegi historikoak eta kontzeptualak

Elebitasun fenomenoaren inguruko ikerketak XIX.mendearen hondarrean hasi ziren mamitzen. Hasiera batean ikerketek ez zuten oinarri zientifikorik, autore edo adituen susmo edo intuizioetan oinarritzen ziren eta horietako batzuen ustez, bi hizkuntza ikasteak ahalegin handia eskatzen dio garunari eta honek, gizakiaren hazkunde intelektuala nahiz morala eragozten du. Beraz, balorazio negatibo batekin sortu zela esan daiteke, hona hemen garai hartako hainbat autoreen afirmazio batzuk:

“Hainbar okerrago elebidunentzat. Haien hazkunde intelektuala eta espirituala ez baitira doblekoak izango, erdira murriztuak baizik.” (Laurie, 1890)

“Elebiduna harroskoa da, ilusio kaltegarriak bizi ditu eta gehiegi estimatzen du bere burua.” (Blocher, 1909)

“Lehenengo, haurrak nekez ikasten du hizkuntza bakoitza, bigarren, garunak egindako esfortzuaren ondorioz, murriztu egiten da komeniko liratekeen beste gauzak ikasteko ahalmena.” (Jespersen, 1922)

“Elebitasuna gutxiagotasun psikologiko bat da. Bigarren hizkuntza ikasteko egin behar den esfortzuak badirudi ahuldu egiten duela bestelako ezagutzetara iristeko kemen intelektuala. Hazkunde intelektuala ez da handitzen, txikitu baizik.” (Pichon, 1936)

Hala ere, badago elebitasunaren aldeko jarrerak defendatzen dituen autore sail bat, fenomeno hori gauza arrunt bat bezala ikusten duena. Baina elebitasunaren azterketarako, Estatu Batuetan inmigrazio eta armadaren inguruan egindako testen eragina erabakigarria izango da, nahiz eta kasu askotan testen desagokitasuna agerian utzi, elebitasunaren fenomenoaz aztertze bidea hasia da, eta ez dago atzera egiterik. Honen inguruko ikerketak beranduago iristen dira Europara, 10-20 urtez beranduago, J. Saer-en (1923) “The effect of bilingualism on intelligence” aitzidaritzat jotzen da. Ikerlan honetan, Galeseko 1400 haurrekin egiten du lan, testaren emaitzak negatiboak

ziren eta gainera, haurrak ere eta helduagoak emaitzak ere eta txarragoak ziren.

1928. urterarte itxoin beharko dugu, elebitasunaren fenomenoak merezi zuen garrantzia hartzeko, izan ere, urte hartan ematen da Luxenburgoko Nazioarteko Konferentzia non gaiaren inguruko adituak bildu ziren eta emaitza modura “El Bilingüismo y la Educación” izenpean txosten bat argitaratu zuten. Bertan, gaur egun ere erantzun gabe dauden honako galdera hauek planteatu zituzten:

- Zer eragin du elebitasunak H1 eta H2an?
- Zein hizkuntzatan hasi behar da irakur-idazten?
- Zein momentutan sartu behar da bigarren hizkuntza?
- Zer ondorio ditu elebitasunak adimenean, jardueran, izaeran, etab.?
- Zein dira sistema elebidunaren abantailak eta eragozpenak?

Bilera hortatik aurrera, ikerlan eta txosten asko argitaratu ziren gaiaren inguruan, salpuespenak baziren ere, lan gehienen ondorioak balantze negatiboa adierazten zuen. Horretarako honako argumentuez oinarritzen ziren, besteak beste: bi hizkuntzen ikasketak eragin negatiboa du adimenean, eskolako errendimenduan eta hizkuntzen eboluzioan. Bestetik, pertsonen nortasunean, oreka psikologikoan eta alderdi moralean ere eragina du.

Hortaz esan daiteke zela oso ondo pairaturik atera batzar hartatik, izan ere, elebitasuna garai hartako eskola porrotaren errudutzat jo zuten, buru-nahasketen eta atzerapenen kausante baitzen. Gainera, ia ikerlari guztiek zioten bi hizkuntza zeukaten herrialdeetan, hizkuntza gutxiagotua erabiltzen dutenek arazoak zituztela beren ama hizkuntza bigarren hizkuntzarengatik ordezkatzeko. Kontuan izan behar da, garai hartan jende askok bigarren hizkuntza soilik hezkuntza munduan erabiltzen zuela, eta gainera ikasle askok zigor fisikoak jasaten zituztela, izan ere, beste ikasleek baino arazo handiagoak izaten zituzten. Eskola porrot hori hizkuntzei eta pertsoneri eta haien nortasuna zein kultura tratatzeko eraren eraginez sortzen zela eta ez elebitasunaren eraginez gaur egun begi bistakoa dirudien arren, garai hartan elebitasunari

lotzen zitzaizkion eskola arazo hauek. Hortaz, konferentzia hartatik ateratako ondorio garrantzitsuena bigarren hizkuntzaren ikasketa atzeratzearena litzake, 12 urte egin arte hain zuzen ere, justu-justu eskola amaitzeko garaian. Hau ikusita, garai hartan Europak elebitasunaren aurka izan zituen jarrerak ulertzea errazagoa da, eta zergatik sustatzen zen hezkuntza elebakarra. Euskal Herria aztertuko bagenu, kontuan izan beharko genuke bere ama hizkuntzatzat euskara duen jendeak, izan ere, hauek bigarren hizkuntza batean betetzen zituzten ikasketak, honek sor ditzazkeen kalte eta guzti.

1950. hamarkada arte hori izango da Europako joera nagusia, baina 1951ean UNIESCO-k Parisen deituriko espezialista talde batek, berriro ere eztabaida piztuko duen txosten bat landu zuen: "...Haur bati irakaskuntza emateko biderik onena ama hizkuntza dela AXIOMATIKOA da". Hortaz esan daiteke, hemen ateratako ondorioak elebitasunaren aldekoak direla. Nahiz eta axioma hori oinarri psikologiko, soziologiko eta hezkuntzako araberak argumentatzen zen, benetako arrazoiak II. Mundu Gerraren ostean, herri askoren independentziarekin eta nazionalismoaren gorakadarekin, ordura arte zapalduak izan ziren herrialde eta etnia asko beren kultura eta hizkuntza lantzeko eta kontserbatzeko eskubideaz oharturik, hauen aldeko legeak aldarrikatzen hasten dira. Gainera garai hartan, migrazioak indar handia hartzen hasten da eta hortaz, aurre egin behar zaie elebitasun egoera berriak sortzen duten gertaerei: migrazio masiboak, estatu berrien sorrerak, gutxiengo etniko eta lingüistikoei, etab. Bestetik, hezkuntza elebidun eraginkor bat sortzeko metodo eta programak ikertzen hasi beharko da.

Orduan, Hamburgoko Konferentziak iritsiko dira non, UNESCO-ko deklarazioan zehaztutakoa aurrera eramateko arauak garatzen diren. Horretarako hainbat, esperimentazio eta ikerlanez baliatuko dira. Ikerketa horietan elebitasunak izan ditzakeen kalteal aldera batera utziz, adimen mailan eta hizkuntza mailan eragin positiboa duela ondorioztatzen da. Baina Lambert-en ikerlanek izango dute elebitasunaren aldeko jarrera emateko arrazoiak. Lambert-ek 60.hamarkadaren erdialdean egindako ikerlanetan ondorioztatzen duenez, hurrek bi hizkuntzetan gara dezakete maila altua, baldin eta

gehiengoaren hizkuntza irmoki barneratua izan gizartean eta hizkuntza gutxiagotuarekiko laguntza sendoa jaso familia edo eskolaren aldetik (elebitasun gehigarria). Bestetik, hizkuntza gutxiagotuaren hiztunek ez badute beren irakurketa gaitasuna beren ama hizkuntzan garatzen, beren ama hizkuntzako gaitasunak bigarren hizkuntzan lortutako gaitasunengatik ordezkatu du (elebitasun kentzailea). Segidan aipagarria iruditu zaidan Lambert-en esperimentu bat azalduko dut sakonago:

Quebec gertatzen ari ziren hizkuntza gatazka izan zen esperimentu hau egitera bultzatu zuen arrazoia. Ingeles hiztuna zen talde batek, bertako komunitateen (ingeles hiztunak eta frantses hiztunak) artean ematen zen komunikazio zailtasunez ohartarazi zuen. Garai hartan, frantsesa bigarren hizkuntza moduan irakasten zen eskoletan, ordu erdiko eguneroko saioekin. Baina eskolatzea lortzen zuten ikasleek, hamabi urtez frantsesa ikasten pasa zutenek, ez zuten benetako elebitasuna lortzen, eta hortaz, ez ziren bizitza errealeko beharrei erantzuteko gai. Orduan, bertako guraso talde batek, Wallace Lambert eta Penfield-en laguntzaz, murgilketa metodo bat egitea proposatu zuten.

Erabateko Murgilketa Goiztiarreko Programa jarri zuten abian. Irakaskuntza guztia frantsezes ematen zen Haur Hezkuntzatik, ondoren ingelesa pixkanaka sartuz. Laburtuz, St. Lamberteko ikerlanen ostean, honako hau ondoriozta daiteke:

- Erabateko murgilketa goiztiarrean eskolatutako ikasleek elebitasun maila funtzional bat lortzen dute.
- Bigarren hizkuntzaren gaitasun mailak ez dute lehen hizkuntzaren gaitasunetan ondorio negatiborik, ez eta eskolako gainontzeko gaitasunekin.
- Erabateko murgilketa goiztiarrean eskolatutako haurrek ez dute inongo adimen nahasmenik edo ezagupen garapen normalaren galerarik pairatzen.
- Ikasleek jarrera orekatuagoa azaltzen dute hizkuntza gutxiagotua eta bere kulturarekiko.

Lamberteko ikerketekin, eta garai hartan egin ziren beste makina bat ikerketekin, elebitasunaren aldeko jarrera ematen hasi zen, eta pixkanaka aurreko programaren antzekoak aplikatzen hasi ziren gainontzeko herrialdeetan ere. Elebitasun egoera guztiak desberdinak izan arren, eta kasu bakoitzan irakurketa edo metodo bat erabili behar den arren, hainbat adituk (Baker, C. 1993; Etxeberria, F. 2005) hezkuntza elebidunaren zenbait printzipio izendatu dituzte:

1. *Hizkuntz atalaseen printzipioa*

Ikasleak hizkuntza bakoitzaren ezagutzen gaitasun minimo bat lortu behar du, bestela elebitasun egoera ikaslearen kalterako bihur daiteke. Hau da, ikasleak bi hizkuntzetan gaitasun minimo bat izateak, bere ikaskuntza prozesuan eragin kaltegarriak izatea ekiditzen du.

2. *Bi hizkuntzen arteko elkarmenpetasuneko garapenaren printzipioa*

Hizkuntza baten ezagutzen geroz eta gehiago sakondu, are eta gehiago laguntzen zaio beste hizkuntzaren garapenari. Hots, hizkuntza batean barneratutako gaitasunak beste hizkuntza barneratzeko transferitzen dira.

3. *Ikaskuntza esanguratsua eta eredu elkar eragileak*

Hizkuntza berez ikasi beharrean, hizkuntzaren bidez beste edukiak lantzea ikaskuntza esanguratsua bultzatzen du. Bestetik, metomo dinamiko eta aktiboek asko laguntze dute hizkuntza baten ikaskuntza prozesuan.

4. *Aberaste gehigarria eta eskola porrota*

Hezkuntza elebiduna ematen den faktore soziokulturalaren arabera bi ondorio izan ditzake: elebitasun gehigarria ala elebitasun kentzailea (hizkuntza

nagusiko egoera batean, gutxiengoko talde batekin jarduten denean).

5. *Konplexutasunaren printzipioa*

Elebitasun egoerak konplexutasuna azaltzen du, beraz gaiak ikuspegi eta disziplina askotatik aztertu behar dira, elebitasunak gizakiaren alderdi guztiei eragiten baitio.

6. *Kontestualizazioaren printzipioa*

Elebitasun egoeran, komunitateen historia, ohiturak, kultura eta gizartea antolatzeke moduarek erlazioa sortzea ezinbestekoa da.

7. *Jarraitasunaren printzipioa*

Elebitasuna jarraitasun prozesu baten moduan ulertu behar dugu, hau da, gaitasun minimoen ezagutzatik, jaiotzeko hiltuneren gaitasun maila beraraino. Beraz, pertsona batek hizkuntza gaitasun handiagoa edo txikiagoa izan dezake, baina elebitasun prozesua, prozesu jarraia da.

8. *Hizkuntza beste hainbat baloreen ikur edo elkartzaile*

Hizkuntza bat balore multzo baten ikur izan ohi da normalean, hau da, hizkuntza bat. Herri baten nortasunaren adierazle, edota erresistentzia ikur izan daiteke. Honek hizkuntza hori garrantzitsua egiten du guzartean, bestela, hizkuntzak garrantzirik izan ezean, programa elebidun onenak ere porrot egingo luke.

9. *Hizkuntza zapalduari laguntzeko printzipioa*

Gutxiengoaren hizkuntza bizirik iraun dezan eta gal ez dadin, laguntza eta sustapena eskaini behar zaizkio. Bestela, hizkuntza nagusiak duen indarrak eta botereak guztiz suntsituko du.

10. *Adina eta eskola elebitasuna*

Ikasketa elebiduna haurtzaroan hastea gomendatzen den arren, badaude beranduago hastearen onurez hitz egiten dutenak. Hortaz, edozein adin da ona hezkuntza elebiduna hasteko, hala ere, esan bezala haurtzaroan hastea gomendatzen da.

11. *Ezagutzaren garapena*

Elebitasunak ez du inongo eragin negatiborik adimenaren garapenean. Are gehiago, zenbait kasutan ikusi den moduan, ezagueraren malgutasun eta adimenaren dibertsifikazio bezalako nolakotasunetan eragin positiboa du.

12. *Emaitza akademikoak*

Elebitasunak ez du eskola emaitzetan eraginik, edo eragin kaltegarririk.

13. *Elebidunaren nortasuna*

Elebitasunak ikaslearen alderdi sozial eta kulturalean laguntzen du.

14. *Beste hiztunenganako eta beste kulturekiko jarrera*

Bigarren hizkuntza bat ikasteak, hizkuntza horrekiko eta hizkuntza horrek adierazten duen kulturarekiko jarrera baikorra sortzen du, baita bestelako hizkuntza eta kulturekiko.

15. *Pertsona bat, hizkuntza bat*

Bigarren hizkuntza goiz ikasten hasteko orduan, komeni da haurrek hizkuntza bakoitzean eredu garbi bat izatea, hau da, hizkuntza bakoitza pertsona batek edo besteak erabiltzen duelako erabiltzea.

Gaur egun, hortaz, elebitasuna aberasgarria den zerbaiten modura ikusten dugu, eta elebitasunera zuzenduriko hezkuntza politikak aplikatzen dira herrialde gehienetan. Orain, elebitasuna aberasgarria dela jakinda, elebitasunari ahalik eta etekin handien ateratzea da eskolaren erronka. Horretarako hezkuntza programa elebidunak prestatzen dira.

4. Eskolako inplikazio psikologiko, pedagogiko edo sozialak.

4.1 Hezkuntza programa elebidunak

Atal honetan indarrean dauden elebidun programak aztertzea izango dut helburu, hala ere, arlo honetan hamaika adituk egin dituzte ikerketak eta sailkapenak eta sailkapen eta multzoketa desberdinak direla badakit. Nik aspiraste, mantentze eta murgiltze programak desberdinduko ditut. Aztertutako programa elebidunen teorien oinarrian, sailkapena bi ezaugarriren arabera eginga dago:

1. Programa elebidunek izan dezaketen helburua:
 - Hurrek eskolatzearen bukaeran bi hizkuntza ondo menderatzea: elebitasun orekatua.
 - Hurrek eskolatzearen bukaeran ezagutzen duten hizkuntzetako bat bakarrik menderatzea.
2. Eskolak hizkuntzei ematen dien tratamendua (Siguan eta Mackey):
 - Irakaskuntza ikasleen ama hizkuntzan ematen da.
 - Irakaskuntza bigarren hizkuntzan ematen da, baina eskolak kontuan hartzen du ikasleen ama hizkuntza.
 - Irakaskuntza bigarren hizkuntzan ematen da eta eskolak ez du kontuan hartzen ikasleen ama hizkuntza.

Hezkuntza elebidunaren helburua ikasleek ezagutzen duten hizkuntzetako bat menperatzea bada, azpiratze programak garatzen dira. Irakaskuntza bigarren hizkuntzan ematen da ikasleen ama hizkuntza kontuan hartu gabe, honela, ikasleek beren ama hizkuntza (gutxiagotua) eskolan ikasitakoarengatik (gehiengoarena) ordezkutzen dute, elebitasun menperatzailea sortuz. Mantentze programetan aldiz, irakaskuntza ikasleen ama hizkuntzan ematen da (gutxiagotua), hortaz, ikasleek ama hizkuntza mantentzen dute. Gainera, eskolan gizarteko hizkuntza ere ikasten dutenez,

elebitasun orekatua ematen da. Murgiltze programetan irakaskuntza bigarren hizkuntzan ematen da, baina ikasleen ama hizkuntza kontuan harturik. Hortaz, ikasleek bigarren hizkuntza ikasten dute (gutxiagotua), etxeko hizkuntza (gehiengoarena) ahaztu gabe. Jarraian hiru programa mota hauek aztertuko ditugu:

Azpiratze programak

Berez, ez dira benetako programa elebidunak, izan ere, bere helburua ez da haurrek bi hizkuntza menperatzea, hizkuntza bakarra baizik. Programa hauek, diglosia bizi duten herrietan, hizkuntza gutxiagotuko haurrek beren hizkuntza eta kultura baztertu eta gehiengoarenagatik ordezkatzeari dute helburu. Normalean gainera, hizkuntza zapalduak gizartean duen garrantzia eta hortaz, presentzia oso urria izaten da, bere erabilerarako oso eremu txikia eta baztertuak eskainiz. Horregatik, hizkuntzen ordezkapenerako edo azpiratzerako ez da beharrezkoa programa berezirik, edozein kultura indartsuko hezkuntza elebakar arruntak eta gizarteak orokorrean ordezkatzeari hori erraz gauzatzen baitute. Ondorioz, programaren emaitza hizkuntza ordezkapena eta elebitasun menperatzailea izaten da.

Programa mota hauek erabili izan dira Euskal Herrian, euskarak hezkuntzan lekua hartu zuen arte. Eskolak gaztelania hutsean egiten ziren, ikasleen ama hizkuntza kontuan hartu gabe. Gaur egun, etorkinen kasua izango litzake arruntena, beste hizkuntza bat hitz egiten den herrialde batera etortzean, eskolak bertako hezkuntzan egiten dira eta gainera, berezko ama hizkuntzak ez du inolako lekurik ez hezkuntzan, ez gizartean, hortaz, hizkuntzen ordezkapena ematen da. Hala ere, sarritan zailtasunak eta emaitza txarrak izaten dira, eta horregatik programa bereziak antolatzen dira gerora bertako hezkuntza sistema eta gizartearekin zailtasun handiegirik gabe bat egin dezaten lortzeko. Kasu hauetan, irakaskuntza bigarren hizkuntza batean soilik ematen denean eta ama hizkuntzaren erabilpena oso eremu txikiak murrizten denean, eragin kaltegarri orokorra ikasleek beren jatorrizko hizkuntza baztertu eta gutxien dutela da. Bestetik, normalean eskolako hezkuntzan ere maila eskasa lortzen da: elebitasun kentzailea.

Orokorrean, eta nahiz eta beste hainbat faktorek ere eragiten duten, hezkuntza elebidun programa hauek besteak baino emaitza eskasagoak izaten dituzte. Ondorio txar hauen arrazoiak ugariak dira:

- Irakasleek ikasleen ama hizkuntza ez ulertzea eta are gehiago gutxiestea. Komunikazio arazoak izateaz gain, haurra gutxietsia eta baztertua senti daiteke
- Eskolako hizkuntza eta edukiak aldi berean ikasi behar izatea. Prozesua are gehiago zailtzen duena. Berez, ikasleek edukiak barneratzeko arazoak badituzte, hizkuntza hori ikasten ari den ikasle bati arazoak bikoizten zaizkio.
- Gehiengoaren hizkuntzan eta kulturen duten mailaren arabera ebaluatuak izatea. Ez da kontuan hartzen, ikasleen lehen hizkuntza, ez eta honetan edukiei buruz izan ditzakeen ezagupenak.

Murgiltze programak

Murgiltze programak hauek, Canadako St. Lambert-en izandako esperientzia arrakastatsuen ondoren hasi ziren aplikatzen. Esperientzia horien arabera, ama hizkuntza sendoa duten haurrentzat hezkuntza motarik aberasgarriena da, bai hizkuntzen ikaskuntzaren aldetik, bai eta eskolako emaitzen aldetik. Oinarrian, programa hauen helburua, ikaslea bigarren hizkuntza batean guztiz barneratzea da, baina aurreko programekin alderatuz, guztiz prozedura ezberdina da. Izan ere, programa hauen oinarrian haurren jatorrizko hizkuntzarekiko begirunea dago, gainera normalean hizkuntza hori gehiengoarena izaten da eta bere barneratzea errazagoa izaten da, hortaz, helburua haurra bi hizkuntzetan alfabetatzea eta trebatzea da, hizkuntzetako bat bera ere baztertu gabe. Aipatu bezala, kasu gehienetan ama hizkuntza gizarteko hizkuntza nagusia izan ohi da, eta eskolan ikasten dutena berriz, gizarteko hizkuntza gutxitua. Ondorioz, ikaslea elebidun orekatua bihurtzea da helburua. Izan ere, bigarren hizkuntzaren oinarrizko gaitasunaren ikaskuntza lantzen da eskolaren bitartez, eta ama hizkuntza ere gorde eta landu egiten du eskolan ematen zaion tratamenduagatik eta eskolatik kanpo duen pisu eta erabilera zabalagatik.

Irakasleek haurren ama hizkuntza ezagutu behar dute, haren arazo eta beharrez jabetzeko eta ikaslearekin harreman gertuago bat izateko. Bigarren hizkuntza jokabide komunikatiboaz irakasten da, hau da, hizkuntza gai huts bat balitz bezala irakatsi beharrean, haurra bigarren hizkuntza ulertzera eta erabiltzera eramaten duten ekintza eta egoeretan barneratuz eta haurrarentzat hizkuntza hori erabiltzea gauza naturala bihurtzen duten testuinguruak sortuz. Honela bigarren hizkuntza hori, haurren egunerokoarekin lotuz eta honekiko jarrera positiboa bultzatuz.

Adituen arabera (Siguan eta F. Zabalea), haurra murgiltze programan lehen bai lehen barneratu behar da, hortaz Haur Hezkuntzan murgiltzea izango litzake komenigarriena, hainbat arrazoiren ondorioz:

- Adin horietan haurrek, inoiz baino malgutasun linguistiko handiagoa dute.
- Haurrek harreman estua dute irakasleekin.
- Haur Hezkuntzako jarduerak duten jolas izaerak erraztu egiten du hizkuntza berria zailtasunik gabe eta eskolako ekintzetan integraturiko komunikazioaren bidez irakastea.
- Haurrek helduek baino hobeto eskuratzen dute hizkuntzaren benetakopronuntziazioa.
- Hizkuntza jabetzarekin estuki lotuak dauden giza garunaren ezker hemisferiokogune batzuetan malgutasun eta plastizitate handiagoa dute.

Kasuan kasuko gizartearen eta hizkuntzen behar izanen arabera murgiltze programa desberdinak prestatzen dira:

1. Murgiltze goiztiarra: eskolatzea hasten denetik (Haur Hezkuntzatik) bigarren hizkuntza erabiltzen da haurrarekin eskolako alderdi guztietarako. Bi aldaera ditu:

- Erabateko murgiltze goiztiarra: denbora guztian eta gai guztietarako bigarren hizkuntza erabiltzea. Ama hizkuntza beranduago lantzen da, baina beti bigarrenari baino denbora gutxiago eskainiz. Euskal Herrian ama hizkuntzatzat

gaztelania dutenen, baina D eredua ikasten duten ikasleen kasua litzake.

- Erdizkako murgiltze goiztiarra: estola bi hizkuntzen artean banatzen du denbora eta antolamendua.

2. Murgiltze atzeratua edo berantiarra: eskolatzearen hasieran hauraren ama hizkuntza erabiltzen da, bigarren hizkuntza pixkanaka sartuz. Bigarren hizkuntzarekiko murgiltze osoa beranduago egiten da, Lehen Hezkuntzako 5.mailan (atzeratua) edo Bigarren Hezkuntzaren hasieran (berantiarra).

Emaizten aldetik, murgiltze programak arrakasta handikoak izaten dira, ikasleek maila ona lortu ohi dute bai eskolako hizkuntzan eta baita etxekoan ere. Eskolako edukien irakasgaien aldetik, hezkuntza elebakarreko ikasleen emaitza paretsuak lortzen dituzte. Hau da, elebitasun gehitzailea sortzen da. Gainera, hezkuntza elebakarrekoen maila antzekoa lortzen dute ama hizkuntzan, nahiz eta askoz denbora gutxiago eskaini. Emaizta hauen azalpena, hizkuntza gaitasunen arteko transferentzia litzateke (Cummins- en Elkarrenpeketasun teoria). Murgiltze programen artean, erabateko murgiltze goiztiarrak erakusten ditu emaitzarik onenak, bigarren hizkuntzan maila hobea lortzen baitute programa honetako haurrek erdizkako murgiltzekoek eta murgiltze berantiarrekoek baino. Izan ere, emaitza onak lortzearen gakoa hizkuntza gaitasunak era egokiak sendotzea da, gero eskolako ikasgaiak behar bezala lantzeko, eta hau murgiltze goiztiarrak bermatzen du. Bestetik, hiru eredu-tako ikasleek lehen hizkuntzean emaitza beretsua erakusten dituzte. Gainera, eskolako edukien barneratzei dagokionez, bi hizkuntza era egokian elkartu eta lantzean, bakarra erabiliz izango ez luketen indarra hartzen dute giza adimenean.

Murgiltze programa: Ikasgelarako estrategiak

Murgiltze programetan hizkuntza jabetze konszienteari garrantzia eman beharrean, hizkuntza jabetuntzan edukiari garrantzia ematen diote. Horregatik, orduan eta lehenago hasi murgiltze prozesuan, geroz eta lehenago jabetuko dira ikasleak bigarren hizkuntzaz, eta hortaz, prozesua errazagoa izango da.

Programa hauen hasieras, lehenengo bi urteetan gutxi gora behera, ikasleen bigarren hizkuntzaren ulermena lantzen da, pixkanaka hizkuntza horretan komunikatzeko gai izatera iritsiz. Lehen aipatu bezala, ikasleak ezagutzen dituzten bi hizkuntzen trataera egokia ematen da, hau da, ez da ikaslea bere hizkuntza baztertu eta berria erabiltzera bultzatu behar, honek jarrera ezezkorra sortu dezakelako ikasleengan, bai eta beren nortasunean eragin negatiboa izan. Aurretik aipatu bezala, hizkuntza berria erabiltzeko egoera eta testuinguruak sortzen dira, ikasleak naturalki erabili dezan, bestetik, irakasleak ikasleen egoera ulertzea ezinbestekoa dugu, beren hiztegi nahiz gramatika mailaz ohartu, horietara ondo egokitze. Programa honen lehen etapan erabiltzen den hizkuntza mota amak haurrei egiten dien hizkuntzaren eta baita atzerritarrei zuzentzeko erabiltzen den hizkuntzaren oso antzekoak dira (motherese and foreigner talk). Hitzaldi zaintzailea (caretaker speech) esaten zaio eta honako ezaugarri hauek ditu:

- Murgiltzearen lehen eta bigarren urteetan hiztegia mugatua egongo da.
- Gramatika eta sintaxia modu erraztuan aurkeztuko dira.
- Irakasleak erabiltzen dituen hitzak eta ideiak behin eta berriz errepikatuko dira, modu batean baino gehiagotan azalduz eta behin baino gehiagotan.
- Irakasleak mantso hitz egingo du, ikasleak mezua ulertzeko eta inputa prozesatzeko denbora gehiago izan dezan.
- Irakasleak etengabea baieztatu behar du haurrak ulertu duela mezua.

Irakaslearen lana eta prestakuntza ezinbesteko faktoreak dira murgiltze programetan. Izan ere, irakasleak gai bat jorratzen hasi aurretik, gaian zehar erabiliko den hizkuntza landu behar du: hitzak, kontzeptu berriak, etab. Bestetik, kontuan izan behar dugu erabiltzen ari garen hizkuntza ez dela ikasleek ondo menderatzen dutena eta hortaz, irakasleak hitzik gabeko feedback–ari arreta berezia jarri eskaini dio. Honela, ikasleek ulertzen ez dutenean irakasleari azalpenak eskatuko dizkie eta bi helburu garrantzitsu lortuko dira:

1. Input ulertuaren, intakearen, garrantzia sustatu.
2. Esanahia ulertzeko irakaslearekin negoziatzeak duen garrantzia.

Garrantzi berezia eskaini nahi nioke ikasle eta irakasle arteko ulertze prozesu hori, murgiltze programen eraginkortasunaren oinarria baita. Irakasleok, begirunea izan behar dugu hizkuntza akatsekiko, gauza arrunta baita hizkuntza berri bat ikasterako prozesuan. Akatsak arruntak eta behin behinekoak izaten dira, denborarekin zuzentzen doanaz, horregatik, irakasleok zuzenketa konstantea ekidin behar dugu, ikaslearengan frustazioa eta jarrera ezezkorra sustatu dezakelako. Programaren lehen etapan, haurren artean tarteko hizkuntza (interlanguage) naturala sortuko da, hau da, haurrak esaldiaren ordena egokia aldatuko du, forma zuzena eskuratu bitartean. Joera hau ere ez da akatsa, baizik eta hizkuntza sormen edo kreatibitatearen adierazlea da. Haurrak lehen hizkuntzaren ulermenaz baliatzen dira bigarren hizkuntza egituratzeko, hau da, lehen hizkuntzan garaturiko gaitasunek bigarren hizkuntza gaitasunetan lagunduko dute:

- Lehen hizkuntzako hitzen kontzeptuak ulertzean, bigarren hizkuntzara transferitzen dira. (Cummins)
- Lehen hizkuntzako alfabetatze gaitasunek bigarren hizkuntzako alfabetatze gaitasunen jabekuntza errazten dute.

Hala ere, hizkuntza gaitasun guztiak ez dira lehenengotik bigarrenekora transferituko (sintaxi arauak, ortografia). Hori hizkuntzen arteko antzekotasunak ezartzen du, beraz, noiz eta antzekotasun handiagoa izan bi hizkuntzek, orduan eta maizago eta errazago gertatuko dira transferentzia hauek.

Murgiltze programetako curriculumaren eduki eta eginkizunei dagokienez, Harley (1991) –ek zion lehen eta bigarren hizkuntzen eskurapen analitikoa lortzen dela. Bigarren hizkuntza oharkabean eskuratzen da, hizkuntzaren forma, hiztegia eta gramatika analizatzen dira eta modu sistematikoak metalinguistika lantzeko joera garatzen da. Murgiltze programetako irakasleen jarraibideak, Snow (1990):

1.Gaia jorratzean erabiliko den hizkuntza eta kontestua, azalpenak hasi aurretik

landuko dira.

2.Murgiltze programetako ikasleei klaseetako errutina eta organizaziorako prozedura urratsak argi eta garbi azalduko zaizkie.

3.Material berria ikaslearen jakintza eta ulermenarekin estuki lotua dagoenez, kontzeptu ezezagunak ezagunekin erlazionatuko dira.

4.Ikus material ugari erabiliko da (material visual). Saioak ilustratzeko objektuak, marrazkiak, ikus-entzunezko materialak ... Honela, hizkuntza ulertzeko izan daitezkeen arazoak kontuan harturik, heziketa esperientziaren baitan zentzumen guztiak landuko direla ziurtatzen da.

5.Ikaslearen ulermen mailaren araberrako etengabeko feedback-a. Ikaslearen hizkuntza mailaren diagnosia.

6.Ikasleak irakaslearen mezua ulertu dezan, errepikapenak, laburpenak, baieztapenak, etab. erabiliko dira.

7. Irakaslea ikaslearen hizkuntza imitaziorako rol modeloa izango da.

8. Akatsak zeharkako moduan zuzenduko dira. Zuzenketa horiek ikasleen hizkuntzan barneratuak izan direla ziurtatu behar da.

9. Aldaera posible guztiak erabiliko dira hizkuntzaren eginkizunetan eta hizkuntza ikasteko edukietan.

10. Ikasleak ulertu duela etengabe baieztatuko da, metodo asko erabiliaz.

Mantentze programak

Eskolan gizarteko hizkuntza nagusia ikasteaz gain, etxekoa landu egiten da, hau mantentzeko asmoz. Beraz, ikaslearen ama hizkuntza da irakaskuntzaren oinarria, baina gizarteko beste hizkuntza nagusia ere sartzen da, tokian tokiko eran eta neurrian. Honela, eskolan hizkuntza biak lantzen eta erabiltzen dituzte eta elebitasun maila ona lortzen dute: elebitasun orekatua.

Programa hauek sortzearen arrazoia, gizarteko hizkuntza nagusian irakasten duten eskoletan, hizkuntza komunitate txikietako haurren ama hizkuntza baztertu edo galdu egiten direla da. Herrialde askotako hezkuntza ofizialaren akats honen aurrean, hezkuntza sistemarengan eragina izateko aukera zuten hizkuntza komunitateek haien haurrak jatorrizko hizkuntzan

eskolatzen dituzten programak sortarazi dituzte, honela haien haurren ikaskuntza prozesua erraztu eta haien kultura nahiz hizkuntza mantentzeko asmoz. Euskal Herrian programa honen adibidea dugu, berez ama hizkuntza euskara duten eta D ereduan ikasten duten haurrekin ematen da. Emaitzen aldetik, arrakasta handikoak izan ohi dira arrazoi ugariengatik:

- Haurrek gorde eta landu egiten dute ama hizkuntza.
- Gizarteko hizkuntza ere irakaskuntza elebakarreko haurrek bezain ondo menperatzera iritsi dira.
- Eskola gaitan elebakarren pareko emaitzak lortzen dituzte.
- Beren jatorrizko hizkuntza eta kultura ongi estimatzen dituzte.

4.2 Euskal Herriko Hezkuntza Elebiduna

Denok dakigun bezala Euskararen herria zatituta dago. Administratiboki bi estatutan banatzen da, Espainia eta Frantzia; lehenengoa gainera bi erkidegotan, Euskal Autonomi Erkidegoa (EAE) eta Nafarroako Foru Erkidegoa; eta hortaz, bi departamendutan. Euskal Herriaren zatitze honek hortaz, herri bakarrean haien artean oso desberdinak diren hiru hezkuntza sistema ezartzen duten hiru ordenamendu juridiko izatea dakar.

Hego Euskal Herria

EAEko gizartearen hizkuntza normalkuntza prozesuan euskal eskolak betetzen duen funtzioa aztertuko dugu. Hasiera batean, 70eko hamarkadaren aurreko euskarazko heziketa urrian, hizkuntzaren iraunarazpena izan zen helburu nagusi, hau da, hizkuntzaren galtze arriskuaren aurrean, mantentze-lana. Hortik aurrera, bizitako aldaketekin batez ere, beste zeregin bat egotziko zaio irakas-sistemari, gizartean euskara biziberritzekoa eta, gainera, kontsentsuan oinarritutako “normalkuntza-egoera” lortzea, hau da, Euskara EAE-ko gizartean murgiltzea. Izan ere, lehenengo ikastoletan eta, ondoren, euskarazko irakaskuntza eskainiko duten eskola publikoetan, famili gaztelaniadunetako seme-alabak elebidundu daitezen matrikulatzen dituzte

gurasoek. Gero eta guraso gehiagoren hautu honek errotik aldatzen ari da euskal eskola. Hurrengo hiru eredu hauetan oinarritzen da EAEko ikastetxeetako eskaintza:

A ereduan

Euskara ikasgai bezala ikasten da. Helburua eguneroko ohiko elkarriketa errazetan euskaraz ongi moldatzeko gaitasuna lortzea da..

B ereduan

Bi hizkuntzak erabiliko dira. Hasiera batean, haurren ama hizkuntza, gaztelania, erabiliko da gehiago, euskara poliki-poliki sartuz. Ondoren, biak berdintsu erabiliko dira, baina euskara berariaz ikasten dutelarik. Alfabetatzea eta matematikak ama-hizkuntzan irakatsiko zaizkie. Euskararen trataera hala ere, intentsiboa izango da.

D ereduan

Ikasgai guztiak euskaraz irakatsiko dira. Gaztelania ikasgai bezala ikasiko dute. Lehenengoz, EAEn aztergai ditugun murgilketa eredu eta gutxiagotutako berezko hizkuntza berreskuratzeko hizkuntza-ereduen gauzapena nola gertatzen den ikusiko dugu. Jakina da nagusiki bi ereduen arteko nahasketa aurkitzen dugula D eredu bezala ezagutzen dugun hezkuntza motan, izan ere, hasiera batean D eredua haur euskaldunak beren ikaskuntza prozesua haien ama hizkuntzan egin ahal izateko diseinatu bazen ere, ikastoletako ereduari jarraiki, ama hizkuntza gaztelania duten ikasleak euskalduntzeko tresna bihurtu da eta hortaz, ikasgela gehienetan bi helburu horiek dituzten haurrak nahasian egoten dira.

EAEko hezkuntza ereduen hizkuntzazko helburuak.

A eredua: Hizkuntzazko helburuak

- Euskara ongi ulertu
- Eguneroko egoera arruntetan oinarritzko azalpenak euskaraz eman ahal izateko gaitu

- Euskaraganako jarrera baikorra indartu
- Ikaslea ingurugiro euskaldunetan txertatu ahal izateko gaitu

B eredua: Hizkuntzazko helburuak

- Euskararen ulermen-maila onaz gainera euskaraz jarduteko trebetasun egoki bat eskuratu
- Ondorengo ikasketak euskaraz egiteko gaitu

D eredua: Hizkuntzazko helburuak

- Euskal gaitasuna sendotu, hizkuntza aberastuz eta elkarriketarako nahiz irakaskuntzarako mintzaira bihurtuz
- Ikasle euskaldunen multzoa indartu, erdal ingurugiroaren erasan-indarrari aurre eginaz eta Autonomi Elkarteko bizilagunen euskalduntze-eragile bihurtuz
- Gaztelaniaren ezaguera egokia eskuratu

Euskararen aldeko apustu hau, faxismoaren ondoren Eusko Jaurlaritzak bereganatu zituen zenbait eskumenen ondorio da. Horrela, 10/1982ko Euskararen Erabilera Normaltzeko Oinarri Legea eta uztailaren 11ko 138/1983 Dekretua etorri ziren. Lege berri hauen ondorioz ikasle guztiek zuten A, B, D eredua aukeratzeko eskubidea, eta hortaz euskara ikasteko derrigortasuna. Honen bitartez, derrigorrezko irakaskuntzaren ondoren, bi hizkuntza ofizialak ongi ezagutu beharko lituzke ikasleak.

Beraz, 80.hamarkada eta 90.hamarkaden bitartean aldaketa handiak jasan zituen EAE-ko hezkuntzak, ia elebakarra zen heziketa, heziketa elebiduna bilakatzen da. Gainera Euskararik gabeko X eredua desagertu egiten da.

Garai horretan izandako jaiotze-tasaren beherakada kontuan hartuta ikasle kopuruaren izugarritzko jaitsiera eman zen, baina euskararen inguruko datuek ondorio positiboak erakusten dituzte, B eta D ereduen hazkuntza dugu. Gainera euskarazko eredueta matrikulazioek gora egiten dute urtetik urtera.

Hezkuntza eredu ezberdinen arabera euskarazko eta gaztelaniazko hizkuntza gaitasuna ikertu zuen Etxeberriak (1986). Horretarako, 10 urteko Donostialdeko 855 haurreko lagina erabili zuen. Emaizten arabera, ikasleak B ereduan hasten diren urteak eragina du hizkuntza gaitasunean, zenbat eta lehenago hasi euskarazko gaitasunean emaitza hobeak lortzen baitituzte. Bestetik, D lehen-hizkuntza gaztelania dutenek, lehen-hizkuntza euskara dutenek baino emaitza kaskarragoak lortzen dituzte euskaraz, baina B ereduko jatorrizko gaztelaniadunek baino hobeak, halere. Bestalde, gaztelaniazko hizkuntza gaitasunari dagokionean, B ereduko haurrak dira onenak, A ereduko nahiz D eredukoak baino hobeak.

Sierra eta Olaziregik (1986) ere gaiaren inguruko ikerketa burutu zuten, 2.000 bat gazteren euskarazko eta gaztelaniazko hizkuntza gaitasuna hezkuntza eredu ezberdinen eta faktore ezberdinen arabera aztertu nahi zen. Horretarako, eredu desberdinetan ikasten duten gazteak urteetan zehar ikertu zituen. Horren bitartez, eredu bakoitzean eragiten duten faktoreak identifikatu hizkuntza emaitzak hobetu nahi zituzten. Hona hemen ikerketa hauetatik ateratako faktore erabakigarriak:

- A, B eta D ereduetan, aldagai indibidualek, etxeko nahiz inguruko hizkuntza ohiturak eta eskola-errendimendu orokorrak eredu guztietan eta bi hizkuntzetako gaitasunean eragiten dute.
- B ereduan, eskolaz kanpo ikasleek erabiltzen duten hizkuntza erabakigarria da euskaraz lortutako hizkuntza gaitasunean.
- B eta A ereduetan, euskaraz lantzen emandako ordu kopurua esanguratsua da hauen hizkuntza gaitasunean, baita zonalde soziolinguistikoa nahiz ikastetxe mota ere.
- A ereduan erabakigarria gertatzen da ikasgelan dauden euskal-hiztunen kopurua.
- B eta D ereduetan, harreman pertsonaletan erabilitako hizkuntza garrantzitsua da gaztelaniazko hizkuntza gaitasunean.
- D ereduan, ikastetxe motak eta zonalde soziolinguistikoak euskarazko gaitasunean eragiten du.

Bestetik, D eredua da nabarmen euskarazko gaitasunean emaitza onenak lortzen dituen eredua. Gaztelaniari dagokionean, berriz, hiru ereduetako ikasleek antzerako emaitzak lortzen dituzte.

Idiazabalek (1992), aldiz, euskarazko eta gaztelaniazko idatzizko ekoizpena ikertu nahi izan zuen, horretarako, murgilketa goiztiar ereduko 6. eta 8. mailako ikasleak aztertu zituen. Hauek dira Idiazabalek (1995) hainbat ikerketaz baliaturik ateratako ondorio nagusiak:

- Eskolaurrean euskarazko murgilketa egokiak, lehen zikloan euskara funtzionalki erabiltzeko gaitasuna ekar dezake. Hala ere, eskolaurreko murgilketa, ez da nahikoa ikasle guztiek oinarritzko hizkuntza gaitasuna lortuko dutenik ziurtatzeko. (Ikus EIFE, B ereduko euskara emaitzak).
- Euskara lehen hizkuntza ez duten ikasleekin, murgiltze eredurik ematen ez bada ez da euskalduntzerik ziurtatzen.
- Gaztelaniako maila oinarritzkoa eredu guztietan ematen da (D eta A ereduen emaitzak nahiko parekoak dira gainera). Hortaz, eskola gutxi ordurekin ere berma daiteke.

Kaifer eta del Vallek (1992) ikasleen lehen hizkuntzaren aldagaia gehitu zioten ikerketari. Espero zen moduan, ikasleen ama hizkuntza faktore garrantzitsua da hizkuntzaren gaitasuna garatzeko orduan. Izan ere, D ereduan ikertu zituen ikasleen erdiak euskara zuen lehen-hizkuntzatza eta beste erdiak gaztelania. Ikasleak Lehen Hezkuntzako 2., 3., 4. eta 6. mailakoak ziren. Hasieran, 4. mailara bitartean, jatorrizko euskal hiztunek emaitza hobeak lortzen dituzte, baina gero iraunkortu egiten da hauen maila. Jatorrizko erdal hiztunek garapen etengabea erakusten dute 3.etik 6.era, nahiz eta hasieran motelago aritu.

Beraz, ondorio moduan, aurretik aipatutako ikerketaz eta beste hainbat ikerketaz baliaturik (Goikoetxea (1994), Olaziregi eta Sierra (1993), Idiazabal eta Larrinaga (1996), etab.) honako hau esan daiteke:

Euskarari, gaztelaniarekin ez bezala, eskainitako denborak emaitzetan eragin handia du, geroz eta denbora gehiago orduan eta emaitza hobeak lortzen dira; murgilketa goiztiarraren bitartez lortzen dira emaitzarik onenak. Gaztelaniarekin berriz, ereduak ez duela eragiten esan daiteke, izan ere, A eta D ereduko emaitzak nahiko parekoak dira. Bestalde, A eta B ereduetan euskarari eskainitako denborak, ez du gaztelaniaren garapenean kalterik. Beraz, eredu hauek, gaztelaniako oinarritzko hizkuntz gaitasuna bermatzen duten heinean, eta honi kalterik egingo ez diolakoan, euskarari denbora gehiago eskaini beharko liokeela uste dut, izan ere, eredu hauek ere ikasle elebidunak sortzeko ardura dute. Hala ere, nire iritziz, ikasle elebidunak sortzen dituen eredu bakarra, edo hurbilen dagoena gutxienez, D eredua da, ikerketetan ateratako emaitzen arabera. Izan ere, euskarari denbora gehien eskaintzen dion eredua da, eta argi utzi dugun moduan, denbora faktore erabakikorra da euskararen gaitasuna garatzerakoan. Gainera, nahiz eta euskara ez izan ikasle guztien ama hizkuntza matematika eta zientzia bezalako ikasgaietan ere emaitza positiboak lor daitezke. Bestetik, aurretik aipatu bezala D ereduko ikasleek gaztelaniako maila egokia lortzen dute. Hortaz, EAE-n D eredua bultzatzekoaren alde naiz, soilik horrela berma dezakegulako gure ikasleen elebitasuna eta gure hizkuntza eta kulturaren indartzea.

70.hamarkadan, ingelesak jaso zuen garrantzia zela eta hezkuntza eleanitza jorratzen hasi zen. Ytsma (2001) irakasleak egin zuen hezkuntza hirueleduna sailkatzeko lehen proposamena. Ikerketa Europako Lehen Hezkuntzan oinarritzen da eta hiru irizpide nagusi hauek ditu:

- a) Heziketa hirueleduna gertatzen den testuinguru linguistikoa
- b) Hiru hizkuntzen arteko ezberdintasun/berdintasun tipologikoa
- c) Hiru hizkuntzen irakaskuntzaren antolabidea

Testuinguru soziolinguistikoaren arabera hiru eremu banatzen ditu: hirueledunak diren lurraldeak (Luxemburgo, Hego Tirol), lurralde elebidunak (Euskal Herria, Herrialde Katalanak) eta elebakarrak (Herbereetako zeinbait gune). Aipatutako hiru eremu horietan, eskola hirueledunak daude, baina, egoera bakoitzaren arabera eskolari ezartzen zaizkion helburu eta xedeak oso desberdinak izango dira, abiapuntu desberdinak dituzten neurrian.

Ytsmaren bigarren irizpidea, hizkuntzek tipologikoki dute hurbiltasun/urruntasunean datza. Zaila da hurbiltasun/urruntasun gradu hori zehaztea, baina ideia bat egitearren, gaztelaniak eta ingelerak hurbiltasun gehiago edukiko duten haien artean, euskararekin alderatuz, jatorri berekoak diren heinean. Hainbait ikerketek (Bild eta Swain, 1989; Mägiste, 1984) probatu dute aldagai hau esanguratsua dela ikasleen emaitzak arrazoitzeko, izan ere, hizkuntzen arteko transferrak gehitu egiten dira tipologikoki hurbil dauden hizkuntzen artean eta, ondorioz, erraztu egiten dute ikasleen jabekuntza. Hiru azpi sail ezberdintzen ditu irizpide honetan: a) hiru hizkuntzak tipologikoki elkarrengandik hurbil daude; b) hiruretako bat besteekiko harremanik gabekoa da eta c) hiru hizkuntzek ez dute tipologikoki antzekotasunik.

Hirugarren irizpidea, eskolako programaren diseinua da eta bi azpisail nagusi ezberdintzen ditu: a) hiru hizkuntzak aldi berean irakasten dira eta b) hiru hizkuntzak elkarren segidan irakasten dira. Hiru hizkuntzak aldi berean irakasteko programak dituzten kasuak egon arren, gehienetan bigarren aukera ematen da.

Ytsmanek egindako ikerketako hainbat eredu aipatuko ditut jarraian, desberdintasunak ikusteko. Gertuenetik hasita, Kataluniako hezkuntza-eredu eleanitza aztertuko dugu, Euskal Herriko egoerarekin nahiko loturik dagoela esan daiteke gainera. Hala ere, euskal ereduekiko ezberdintasun garrantzitsuak ditu. Hasteko Katalanak duen hiztun kopurua 6 milioikoa da (Katalunian, Balear Irletan, Valentzian, Andorran, Aragoiko “Franjan”, Frantziako “Rousillon”en eta Sardiniako Alguerren). 1992an Kataluniako Parlamentuak sortutako dekretu bati esker, katalana da hezkuntza sistema osoko irakaskuntza eta erabilera hizkuntza, hortaz, gazte guztiak elebidun izango direla ziurtatzen da. Gainera, euskara ez bezala, gaztelania bezala hizkuntza erromanikoa da katalana, honenk bi hizkuntzen ikaskuntza prozesua errazagoa egiten du.

Bestalde, euskal ereduekiko jasan dituen egoerekin antzekotasun dexente aipa daitezke: XX. mende hasierako hizkuntza berreskurapen

prozesua, industrializazioaren ondorioz bertaratutako etorkin uholdeak lurraldeko egoera soziolinguistikoa guztiz aldatu zuena, Francoren diktaduraren jazarpena, “trantsizio” garaian ondutako espainiar estatuko hizkuntza politika bera (hizkuntza ofiziala izatearen estatusa, Espainiar Konstituzioak gaztelaniari aitortzen dion nagusitasuna, etab.). Jasandako egoeren ondorioz, Katalunian ere berezko hizkuntza iraunarazteko eta biziberritzeko helburua ezarri diote hezkuntzari, gizarte katalana eraikitzeke tresna da.

Hezkuntza eleanitzean ere, gure bidearen parekoa dute. LOGSE legea arte 11 urterekin hasten ziren ikasten, 1990. urtetik aurrera ordea, 8 urterekin hastea derrigorrezkoa bihurtzen da. Gaur egun, ordea, hirueletasun goiztiarrak ezartzen duten ereduak dira arruntenak, beti ere, hizkuntza gutxiagotua aintzakotzat hartuta.

Bukatzeko, lurralde hirueledun bateko ereduak ekarriko dugu hona, Luxenburgokoa. Bertan, luxenburgera, alemana eta frantsesa dira hizkuntza nagusiak. Herriar gehienak elebakarrak dira jatorriz eta eskolaren bitartez ikasten dituzte frantsesa eta alemana. Haur Hezkuntzan luxenburgeran hasten dira ikasleak. Lehen Hezkuntzako lehenengo mailan alemana ikasgai bezala sartzen da eta gutxinaka indartzen joaten da bere erabilera. Frantsesa 2. mailan sartzen da, ikasgai bezala ere, eta gero eta handiagoa bihurtzen da bere erabilera. Alfabetatzea lehenengo alemanez eta gero frantsesez egiten da. Luxenburgera alemanetik transferituko dela suposatzen da bi hizkuntzen arteko berdintasun tipologiakoari erreparatuz. Bigarren hezkuntzan frantsesak hartuko du pisurik handiena curriculumean, alemana ez da irakas-hizkuntza bezala erabiliko bigarren hezkuntzako 3. mailatik aurrera. Gainera, ingelesa bigarren hezkuntzako 2. mailan hasten dira ikasten.

Euskal Herriko hezkuntza eleanitza aztertzeke EAE-n nagusiki. EAEko hezkuntza eleanitzean inplikaturik dauden hizkuntzak euskara, gaztelania eta ingelesa dira. Aurretik aipatu bezala, lehenengo biek estatus ofiziala dute eta orain arte, hezkuntza sistema haien artean banatu dute. Ingelesa berriz, pixkana sartuz joan da eta gaur egun, gure hezkuntza sistemaren hirugarren hizkuntza da. Hortaz, denbora eskasean eskolak, ikasle elebiduna sortzeke ardura

izateaz, ikasle eleanitzak sortzeko ardura izatera pasa da.

Hasiera batean, hirugarren hizkuntza ikastea elite bati lotutako gauza zen eskola berezituen bitartez nahiz eskolaz kanpoko irakaskuntza eta atzerriko egonaldien bitartez, hortaz klase altuko jendearen gauza zela esan daiteke. Gainera, 70.hamarkadara arte frantsesa izan zen irakatsitako atzerriko hizkuntza, gertutasunagatik edota Euskal Herriko hirugarren hizkuntza delako. Baina 70.hamarkadatik aurrera, ingelesari arrazoi zientifiko, akademiko, komertzial eta kulturalengatik garrantzi handia ematen zaio eta egun, %100ak ingelesa du lehen aukera gisa. Frantsesa, berriz, 2. hezkuntzan atzerriko 2. hizkuntza gisa ikasgai bezala irakatsi ohi da. Europar Batasunean eta oro har mundu osoan ingelesari eman zaion “lingua franca” izaeran aurkituko dugu honen arrazoia. Geroz eta ohikoagoa da ingelesa gure eguneroko bizitzan topatzea eta hortaz, ez du inork zalantzak jarriko, gure eskolak ikasle eleanitzak sortu behar dituenik. Honek aldaketa garrantzitsuak ekarri ditu gure sistemara, bere hastapenean ikasgai soil baten moduan azaldu bazen ere, atzerriko hizkuntzak gure sistema osoaren eraldaketa ekarri du, funtzio instrumental soila izatetik eskolaren helburu estrategiko izatera pasatu da.

Nahiz eta gogotsu ekin zitzaiola esan daitekeen, aplikaturiko hezkuntza eleanitzaren lehen saiakerek emaitza kaskarrak erakusten dituzte, hala adierazi zuen Cumminsek (1987) II. Euskal Mundu Biltzarrean aurkeztutako ponentzian, non bai Euskal Herriko, nahiz espainiar estatuan eta beste hainbat tokitan egindako ikerketetaz baliatzen zen. Cenoze (1992) ere, ingelesa hainbat urtez irakatsi ondoren ikasleek lortzen zuten maila eskasaz ohartarazi zuen bere tesi doktoralean.

Ezarritako hezkuntza promosamenak emandako emaitza eskasak ikusita, proposamen berriak abian jartzen hasi ziren 90eko hamarkadaren hasieran. Zenbait ikastolatan berrikuntzak esperimentatzen hasi ziren, aldaketa nabarmenen artean ondorengo hauek genituzke: atzerriko hizkuntzaren ikaskuntza prozesua aurreratzea, hau da, atzerriko hizkuntza lehenago ikasten hastea; alderdi linguistikoaz haratagoko hizkuntzaren planteamenduak, orain

arteko metologia aldatuz; eta inplikaturako hiru hizkuntzen curriculum bateratua ere eraiki zen. 1991-1992eko ikasturtean Ikastolen Elkartek (Garagorri, 2000) hirueletasun goiztiarra oinarritzat zuen “Eleanitz” egitasmoa jarri zuen abian. Euskarak irakaskuntza gozitiarrarekin izandako arrakastaren ondorioz, atzerriko hizkuntzaren irakaskuntza gozitiarraren aldeko apustua egin zen honako helburuak zehaztuz:

- Derrigorrezko hezkuntzaren bukaeran (16 urte), atzerriko hizkuntza bitarteko gisa erabiltzea ikasgai batzuetan.
- Oinarrizko funtzio eta komunikazio testuinguruetan gertatzen diren elkar ekintzetan moldatzeko gaitasun nahikoa eskuratzea.
- Hausnarketa gramatikala egiteko gauza izatea.

Atzerriko bigarren hizkuntzaren kasuan, hurbilpen bat egitea baino ez zen bilatzen. Proiektuak oinarrian hiru ardatz ditu: materialen elaborazioa, irakasleen prestakuntza eta jarraipena eta ikasleen eta proiektuaren ebaluazioa.

Materialaren elaborazioari garrantzi berezia eman zitzaion, eta ziklo bakoitzerako material egokitua sortu zen, azken urteetako ikasleentzat ingelesez arlo bat ikasteko bitartekoak ere sortu ziren. Bestetik, irakaslearen formakuntzari ekiten zaio, prestakuntza eta jarraipen saioak eskainiz.

1995ean Europako Batzordeak (European Comision, 1995) “Hezkuntza eta prestakuntzaren buruzko Liburu Zurian” hezkuntza hirueledun goiztiarra gomendatzen du, hots, Haur Hezkuntzan hasi eta Lehen Hezkuntza sistematizatu. Hortaz eta Ikastolen Elkartek hasitako bideari jarraituz, Eusko Jaurlaritzak 13 ikastetxe publikoetan hirueletasun goiztiarra proposatzen zuen Anizpe proiektua ezartzen du. Bertako esperientziaz baliatuz, Eusko Jaurlaritzak 99-00 ikasturtean Ikastetxe Prestakuntza Proiektua sortzen du, horretarako, hirugarren hizkuntzaren irakas-ikaskuntzarako oinarri metodologikoak diseinatzeaz, beharrezkoa den materiala sortzeaz eta prestakuntza eta aholkularitza eskaintzeaz arduratuko den lan talde bat sortzen du.

Geroztik hezkuntza hirueledun goztiarra dugu gure eskoletan eta geroz eta orokortuagoa da. Metodo desberdin asko erabiltzen dira eta emaitzak positiboagoak izaten ari dira denbora pasa ahala. Gainera, ikerketa askok diote ingelesaren sarrera goiztiar honek ez diola zertan euskarari kalterik egin behar. Hala ere, badira esaten dutenak ingelesaren sarrera masiboak euskarari denbora kenduko diotela, eta gai honen inguruan egindako azterketek zerbait garbi utzi badidate, eskolan eskolan geroz eta denbora gutxiago aritu, orduan eta gutxiago euskaldundu direla ikasleak, edo ez direla euskaldundu. Horregatik, kontuan izan behar dugu euskarak oraindik ez duela normalizaziorako guztizko pausua eman, nahiz eta asko aurretatu den, hortaz gai hau kontu handiz jorratu beharko litzakela uste dut, aldiz, gaztelaniazko emaitzak beti izan dira positiboak, D ereduan ere, non ikasgai huts gisa ematen den. Beraz, nire ustez ingelesak hizkuntza bati denbora kendu behar balio, gaztelaniari kendu beharko liokela, ezin dugu orain, aspaldi ereindatutako uzta bildu gabe utzi.

Nafarroari dagokionez, aurretik ikusi dugun bezala, euskarak babes gutxiago du EAEn baino legearen aldetik. 1988arte ez zuen Gobernu Foralak euskara unibertsitatez kanpoko irakaskuntzan erabiltzea legeztatu eta arautu. Legea berandu iristeaz gain, mugatu egiten du euskarak Nafarroako hezkuntza publikoan izan dezakeen zabalkuntza, euskara eta bere irakaskuntza lurralde jakin batzuetara mugatzen baitu. Hiru dira euskara eta euskal hezkuntzari Nafarroan emango zaion tratamendua zehazten duten legeak:

- 1) 1982ko Ley de Reintegración y Amejoramiento del Régimen Foral: euskarari izaera ofiziala onartzen dio, ondoren zehaztuko da zein eremuetan.
- 2) 1986ko Euskararen Legea ego Ley Foral del Vascuence: herria hiru lurraldeetan banatzen du, euskararen ofizialtasuna eta erabileraren arabera:

Eremu euskalduna: Euskara ofiziala da, gaztelaniarekin batera. Nafarroa

iparraldeko 61 herri hartzen ditu eta lurraldearen %25 da.

Eremu mistoa: Iruñea eta inguruko 47 herri, gehi nafar ekialdeko muturra. Euskarak eskubide batzuk soilik ditu.

Eremu ez euskalduna: Gainerako eremua. Euskara ez da ofiziala, eta bere irakaskuntza ere ez.

- 3) 1988an hezkuntza elebiduna arautzeko lege edo Dekretua: Hizkuntzaren erabileran oinarritutako hezkuntza eredu ezberdinak arautzen ditu, beti ere, aurreko Euskararen Legearen lurralde banaketan oinarriturik:

Nafarroako hizkuntza irakaskuntza ereduak lau dira:

1.A eredu: Irakasgai guztiak gaztelaniaz irakasten dira funtsean, euskara bera izan ezik. Euskara ikasgai modura ematen da, beste edozein gai bezala.

2.B eredu: Ia irakasgai guztiak euskaraz irakasten dira, eta beraz, murgiltze programa da ikasle erdaldunentzat. Gaur egun, ia desagertua dago.

3.D eredu: EAEkoa bezalakoa. B eredu ia desagertzeaz dagoenez, euskarazko irakaskuntza eskaintzen duen bakarra da. Hala ere, eredu hau ez dago Nafarroako haur guztien eskura, Euskararen Legearen ondorioz hizkuntza lurralde bitan soilik eskaini baitaiteke..

4.G eredu: Gaztelania hutsean ematen da.

Baina esan bezala, Euskararen Legeak banatu egiten du Nafarroako hezkuntza eta euskararen irakaskuntza mugatu. Hona hemen, Nafarroako Gobernuak eredu hauei lurralde bakoitzean ematen dien tokia:

- Eremu euskaldunean derrigorrezkoa da euskararen irakaskuntza eta berez, A eta Dereduen artean aukeratu behar dute gurasoek.

- Eremu mistoan euskara ez da derrigorrezkoa irakaskuntzan, baina legeak dionez, D eta A ereduko ikastaldeak eskainiko dira baldin eta eredu horietako ikastaldeak osatzeko gutxienezko eskaera kopurua jasotzen den. Bestela, gaztelania hutsean eskaintzen da irakaskuntza.
- Eremu ez euskaldunean ezin da D eredurik aukeratu. A ereduko taldeak antola daitezke, horretarako eskaera nahikorik jasotzen den eskoletan. Ondorioz, irakaskuntza pribatuan (ikastoletan) soilik eskolatu daitezke haurrak euskaraz eremu honetan.

Beraz, Nafarroako legediak, Euskara bigarren maila batean kokatzeaz gain, bertako biztanleriaren aukerak eta eskubideak murrizten dituzte, hau da, Goizuetako edo Tuterako haurrek, ez dituzte eskubide eta aukera berdinak euskara ikasi eta erabiltzeko orduan, edo zehatzago izateko Tuterakoek ez dute euskara erabili eta ikasteko eskubiderik.

Ikusi berri dugun moduan, Nafarroako euskararen egoera oraindik ere latzagoa da hemen. EAE-n ez bezala, ez du ofizialtasun orokorra eta gainera euskara ez ikasteko aukera dago, hau da, inongo euskarazko oinarririk bermatzen ez duen eredu indarrean dago. Bestetik, euskara irakasteko dauden hizkuntz ereduak EAE-koen antzerakoa da, eta hortaz, ikusi dugun moduan, ez dute inondik inora, euskararen oinarrizko gaitasuna bermatzen. Hala ere, guraso, ikasle, irakasle, alderdi politiko eta orokorrean nafar gizarteak, legea sortu zen egun hartatik, Euskararen Legearen moldaketa edota abolizioaren alde lan egiten du. Eredu bakoitzean eskolatzen diren haur kopuruari dagokionez, D ereduan eskolatzen diren haurrak erdara hutsez eskolatzen direnak baino askoz gutxiago dira, kontuan izan behar dugu ere, D ereduan eskolatzeko aukera duten haurrak, gaztelania hutsean eskolatzeko aukera duten haurrak baino dexente gutxiago direla. Eta bestalde, etengabe egin dute gora bai D eta A ereduak, eta G ereduak aldiz behera. Ondorio moduan, argi eta garbi, euskarak orain duena baino laguntza handiagoa beharko luke euskara agintari eta erakundeen aldetik, hezkuntza mugez gain, hesi ugari aurkitzen baitu euskarak gizarteko arlo ezberdinetara zabaltzeko

orduan., eta hortaz, gizartearen zati handi batek, ez du euskara ikasteko premia sentitzen.

Ipar Euskal Herria

Aurretik ikusi dugun moduan, euskarak ez du izaera ofizialik Ipar Euskal Herrian. Izan ere, Frantziar Estatu osoan frantsesa da hizkuntza ofizial bakarra. Gainera, Ipar Euskal Herria deritzogun lurraldeak, hau da, Zuberoak, Nafarroa Beherak eta Lapurdik osatutako eremuak, ez du izaera administratibo edo politikorik, Frantziar estatuko Pirinees Atlantiques departamentuaren zati bat besterik ez da.

Hizkuntzen eskubideei dagokienez, Frantziar Estatuak ez die inoiz baliorik eman eta are gutxiago, legearen babesik onartu bere lurraldean erabiltzen diren hizkuntza gutxiagotuei. Beraz, frantziar gobernuak ez du debekurik ez eta babesik eman, herritarren erabilera hutsean utziz. Ondorioz, Ipar Euskal Herrian euskararen erabilera eta harenganako atxikipena erabat ahuldu da azken aldian.

Gaur egungo frantziar politikariek hizkuntza gutxituekiko sentsibilizazio handiago erakusten dute, baliteke gizarteak ezarritako presioaren ondorio izatea, izan ere, Frantziar estatuan hamaika hizkuntza gutxiagotu hitz egiten dira. Hala ere, euskararen aldeko elkarteek ohartarazten dutenez, aldeko joera horrek ez du berez euskara sendotzea eta arlo berrietara zabaltzea ekarriko, baldin eta atzetik jendearen eskakizuna ez badago. Bestetik, euskaldun askok ez dio euskarari behar duen balioa ematen eta honen ondorioz, euskararen transmisioa Ipar Euskal Herrian galduz doa, hau da, guraso euskaldun guztiek ez diete seme alabei euskara irakasten eta euskararen galera hori handia da, batez ere, euskara guraso batek bakarrik dakienean.

Hezkuntza elebidunari dagokionez, 1969an hasi zen Ipar Euskal Herrian, ikastolen sorrerarekin. Gaur egun, hiru eredu euskaldun daudela esan liteke:

1.Seaska: ikastoletako euskarazko irakaskuntza, Hego Euskal Herrikoaren

antzekoa

2. Ikasbi –Bi: eredu elebiduna eskola publikoetan, Hego Euskal Herriko B ere duaren antzekoa

3. Iniziazio ereduak: euskara irakasgai soiltzat eskaintzen duena.

Eredu euskaldunek biltzen duten ikasle kopuruari dagokionez, Ipar Euskal Herriko haurren %20a eskolatu ziren eredu euskaldunen batean, eta eredu horietara bidaltzen diren haurren kopurua handituz doa urtero. Hala ere, euskaldunen portzentaia beherantz doa, transmisio eskasagatik eta etorkinen ugaltzeagatik. Bestetik, Hego Euskal Herrian bezala, hezkuntza elebidun eredu hauek, nekez bermatzen dute benetako euskalduntzea. D ereduak soilik, eta euskara eskolaz kanpo erabiltzen dutenen artean soilik bermatzen du euskalduntze egoki bat. Izan ere, Euskal Herrian orokorrean, nahiz eta euskarazko hezkuntzak zabalkuntza eta bultzada handia izaten ari den, alferrikakoa izaten ari da hezkuntzaren lana, haurrek ikasgelatik kanpo euskara erabiltzeko aukerarik ez badute. Ikasleentzat euskara eskolako gauza da soilik, ikasgelatik kanpoko bizimoduarekin zerikusi gutxi daukana. Argi dago eskola/kalea hizkuntza haustura hori konpondu beharra dagoela, eskolako hizkuntza lana neurri handi batean gal ez dadin, eta orokorrean, euskarak Euskal Herriko gizartean bizia har dezan.

Elebitasun programa desberdinak eta Euskal Herrian indarrean dauden hezkuntza hizkuntza ereduak ikusita Euskal Herrian behar dugun hezkuntza ereduaz gogoeta egingo dut. Argi eta garbi, hiru programa mota bereizi beharko lirateke Euskal Herrian, baina denak D eredukoak: lehena, euskal hiztunei zuzendutakoa. Irakaskuntza guztia euskaraz beharko lukeena, eta bigarren hizkuntza (gaztelania edo frantsesa) ere landuko lukeena. Honela hauen euskara maila babestu eta mentenduko dugu, bigarren hizkuntza ikasten duen bitartean. Bigarren ereduak, gaztelaniazko hiztunei zuzendua, erabateko murgiltze goiztiarreko programa litzake proposena. Egun, ikastolek indarrean daukaten metodologia litzake, eta ikusi dugun bezala, elebitasun emaitza altuenak lortzen dituzte. Ikaskuntza hau ere, euskara hutsean egin beharko litzake hasieran, ondoren bigarren hizkuntza (gaztelania) pixkanaka sartzeko.

Honela bi hizkuntzen oinarrizko gaitasuna bermatuz. Azkeneko eredua, aurrekoan parekoa litzake, baina Ipar Euskal Herrian aplikatu beharrekoa, gaztelania beharrean frantsesa dugularik bigarren hizkuntza.

5. ATAL PRAKTIKOA

Para el apartado práctico he preparado una pequeña encuesta dirigida a personas que hayan cursado sus estudios en Navarra. El objetivo de la encuesta se basa en conocer la opinión de las personas navarras respecto a la educación bilingüe en euskara y su efectividad. Para ello, me he centrado en personas que están estudiando en la universidad, lo cual sugiere que si han asistido a una educación bilingüe en euskara, tendrán como mínimo un nivel básico tanto en el euskara como en el castellano. También he intentado que las personas entrevistadas fueran de las distintas zonas de Navarra que marca la ley del Vascuence, pues creo que es un factor importante ya que las políticas aplicadas en cada zona están dirigidas hacia distintos objetivos, aunque se me ha hecho imposible, debido al escaso tiempo requerido para realizar el proyecto.

Adina/Edad:

-Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?

-Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe?

-Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios?

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria:
- DBH/ESO:
- Batxilergoa/Bachiller:
- Lanbide Heziketa/Grados:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

-Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean:

Eskolan

Lagunen artean

Bestelakoak:

-Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean:
Eskolan
Lagunen artean
Bestelakoak:

-Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

-Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

-Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

-Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu?

-Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?

-Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

-Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

-Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

-Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

-Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Bestelako ereduak/otros modelos

-Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?/¿Que idioma usabas en la época de la escuela?

Etxean/En casa:

Eskolan/En el cole:

Lagunen artean/Entre amigos:

Bestelakoak/Otros:

-Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?¿Y ahora?

Etxean:

Eskolan

Lagunen artean

Bestelakoak:

-Zenbat denbora eskaintzen zenion euskarari eskolan?/¿Cuánto tiempo le dedicabais al euskara en el cole?

-Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira euskaraz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?¿En tu opinión es suficiente ese tiempo para lograr un mínimo nivel de bilingüismo?¿O pocas?¿O muchas?

-Zure ustez zure ereduak bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.¿Crees que la educación Navarra fomenta el bilingüismo (euskara-castellano)? ¿Porque?

-Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza ereduak? ¿Cuál crees que es el modelo que más fomenta el bilingüismo?

-Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?¿Cual es tu opinión en cuanto a la situación del euskara en Navarra?

-Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean? ¿Crees necesario que todos los alumnos de Navarra tengan que terminar sus estudios obligatorios con un mínimo nivel en los dos idiomas?

-Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu? ¿Conoces la Ley del Vascuence? ¿Qué te parece?

-Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz? ¿Qué opinión tienes respecto al compromiso del Gobierno de Navarra con el euskara?

-Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko? ¿Qué medidas se podrían tomar para mejorar la situación del euskara?

-Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko luke/te lehentasuna? ¿Qué te parece la educación plurilingüe (más 2 dos idiomas)? ¿Qué idiomas tendrían que tener preferencia en Nafarroa?

Análisis de las respuestas

En cuanto a las respuestas recogidas en las encuestas creo que terminan de confirmar lo que hemos comentando durante el proyecto: para que la educación bilingüe aplicada en Euskal Herria sea realmente eficaz, se necesita un verdadero cambio social como político.

En cuanto a la situación del euskara en Navarra, todas las personas entrevistadas han coincidido en que la situación es preocupante y desastrosa, tanto las personas de la zona vascofona, como las de la zona mixta y la zona no vascofona. Por lo tanto, es evidente que la sociedad muestra una postura preocupante hacia el tema y cree que debe de tratarse con cuidado. Por otro lado, cuando les hemos preguntado por la postura del gobierno de Navarra respecto al tema, creo que aunque las respuestas hayan sido diversas todas las encuestas coinciden en que por lo menos la actitud actual del Gobierno de Navarra no ayuda a mejorar dicha situación, ya que para muchos e incluso para la mayoría de las respuestas recogidas, su continua persecución política es muy evidente. Lo cual sugiere una situación delicada, pues cierto es que muchos autores opinan que una lengua no puede desaparecer si sus hablantes no la dejan, pero más cierto es que un gobierno que no ayuda no hará que la situación mejore. Por lo tanto para mejorar la situación del euskara es imprescindible, entre otras muchas cosas, un cambio político. El primero o el más repetido en las respuestas sería reconocer la oficialidad del euskara en toda Navarra o, lo que viene a ser lo mismo, la abolición de la Ley del Vascuence. Ley sobre la que la mayoría entrevistada opina que vulnera los derechos básicos de las personas, el derecho de todas las personas a la cultura o a la lengua vasca. Me gustaría mencionar una de las respuestas en la que se cita una famosa frase de Joxean Artze “hizkuntza bat ez da galtzen ez dakitenek ikasten ez dutelako, dakitenek erabiltzen ez dutelako baizik”, lo cual quiere decir que la mejor medida o política a favor del euskara la deben de dar los vasco parlantes aferrándose a ella hablandola, usandola y expandiendola. Las respuestas de esta pregunta muestran una actitud preocupante de los vasco parlantes, pues sugiere que la mayoría deja en manos del gobierno la responsabilidad de tomar medidas hacia la normalización de la lengua y solo

unos pocos creen que la mayor parte de responsabilidad es nuestra. A mi parecer, sería pecar de ingenuos dejar en manos del gobierno que persigue nuestra lengua la responsabilidad del proceso de normalización, pues es evidente que su postura no va a cambiar.

Por otro lado, en la pregunta de si debería de ser obligatorio que todas las personas deban de conocer tanto el castellano como el euskara al terminar sus estudios, podemos distinguir distintas posturas, aunque todos coinciden en que al menos todas las personas deberían de tener la opción, pues la ley vigente hasta ahora no lo permite. La respuesta de esta pregunta varía según el idioma materno o el idioma principal que usa la persona entrevistada, por un lado están los vasco parlantes, quienes muestran mayor afectividad hacia el euskara, y hay quien cree que si debería ser obligatorio conocer ambas lenguas. Por otro lado, están los castellanos parlantes que aunque no muestren tanta afectividad y no crean que deba ser obligatorio, como bien he dicho antes, si creen que la educación bilingüe en euskara debería de ser accesible en toda Navarra.

En cuanto a la efectividad de los programas bilingües hemos podido comprobar lo que hemos venido diciendo hasta ahora. Para todas las personas entrevistadas es el modelo D el que más se aproxima al bilingüismo, pues todos coinciden en que el castellano tiene la suficiente importancia y espacio en la sociedad como para aprenderlo con escasas horas en la escuela. Aunque, de todas formas, hay quien piensa que el modelo D no es suficiente, pues muchos alumnos no tienen la oportunidad de practicar el euskara fuera del aula y eso hace que no estén preparados para las distintas situaciones que se nos puede presentar en nuestra vida cotidiana o que el nivel del idioma vaya disminuyendo según bajan las oportunidades de hablarlo. Esto bien se refleja en la pregunta de ¿te consideras una persona bilingüe? Ya que solo las personas que además de cursar sus estudios en el modelo D, tienen la oportunidad de practicar el euskara en otro ámbito que no sea la escuela, se considera una persona bilingüe. Por lo tanto, ni tan si quiera el modelo D nos certifica un nivel básico en los dos idiomas, ya que, como hemos dicho

anteriormente, para muchos el euskara no es más que el idioma de la escuela y no es capaz de afrontar los problemas de la vida. No puedo comentar nada respecto al modelo B, pues no he conseguido entrevistar a nadie que haya cursado sus estudios en dicho modelo, aunque si nos deja un dato relevante: la sociedad Navarra prefiere estudiar todo en euskara o todo en castellano. En cuanto a las personas entrevistadas del modelo A, ninguna se considera una persona bilingüe, en cuanto al euskara se refiere, pues muchos dicen hablar inglés en un nivel bastante avanzado, además coinciden en que las horas dedicadas al euskara no son suficientes para conseguir un nivel básico, pues además de ser pocas, es muy difícil encontrar un ámbito en el que poder practicarlo. Al contrario, todas las personas entrevistadas del modelo D piensan que han obtenido un nivel alto en el castellano, aunque tal vez no haya sido por las horas dedicadas en el colegio. Esto se debe a que el castellano es la lengua mayoritaria, y la vida en Navarra sin saberla es prácticamente imposible. Los medios de comunicación, la administración, la universidad, etc. son ámbitos en el que el euskara apenas tiene lugar, y por lo tanto es obligatorio conocer el castellano.

En cuanto a la pregunta sobre la educación plurilingüe tanto los vasco parlantes, como los castellano parlantes han declarado estar a favor de ella. Todos creen que cuantos más idiomas se aprendan mejor será para nuestros alumnos. Aunque para algunos, es un tema delicado a tratar, ya que creen que debido a la delicada situación del euskara, la entrada de otros idiomas podría empeorar aún más su situación, hasta el punto de hacerla desaparecer. Se está viendo últimamente con la introducción de los sistemas TIL, British, etc. Por eso, creen que las lenguas de aquí deberían de tener preferencia, para luego poder aprender las demás. Pues la mayoría de la gente piensa también, que si toda la sociedad conociera las dos lenguas, la comunicación entre la sociedad Navarra mejoraría en abundancia, además de que simpatizarían unos con los otros, lo que ayudaría a dejar un poco de lado esa confrontación social que se vive entre las distintas comunidades de Navarra. Esta respuesta refleja de nuevo el compromiso que demuestra la sociedad Navarra hacia su idioma y su cultura e incluso hacia su pueblo, y que es consciente, a su medida, de la situación de peligro en la que se encuentra.

Conclusiones

En cuanto a las conclusiones es evidente que la situación del euskara ha mejorado respecto a la del franquismo, aunque todavía hoy deja mucho que desear. Por un lado, es imposible dar por positiva la situación, cuando no se reconoce su oficialidad en todo el territorio. Por otro lado, es triste ver que a pesar de todos los esfuerzos, estudios y experimentos realizados no hayamos podido organizar un modelo educativo que de verdad permita obtener un cierto nivel de bilingüismo. Aunque como bien hemos comentado durante el trabajo, de nada sirve un buen modelo educativo si el alumno no dispone de más ocasiones para poder trabajar y practicar el euskara. Es verdad, que la introducción del sistema bilingüe fue un paso muy importante para la recuperación del euskara, además las matriculaciones en estos sistemas bilingües están haciendo a más año tras año. Pero como hemos señalado anteriormente, de nada sirve si no rompemos esa barrera de que el euskara es solo el idioma del aula, y es entonces, cuando rompamos la barrera del cole y el euskara salga a la calle cuando se dará el verdadero proceso de normalización. Por lo tanto, el primero de los cambios debería de ser el de darle al euskara un mayor prestigio social, ampliándolo a los ámbitos formales como los medios de comunicación, la educación, la administración, etc. Como hemos podido comprobar en las respuestas de las encuestas, la mayoría social cree que es necesario un cambio político, al menos en Navarra, pero creo que podemos extenderlo a las demás zonas, para una verdadera normalización del euskara. Así tal vez, consigamos que las nuevas generaciones creen necesario la adquisición del euskara. Ciertamente es también, que para dar un cambio así, no ayuda el que el País Vasco este dividido en tres gobiernos diferentes, pues las políticas que se aplican se dan por separado.

En ese aspecto, es la CAV donde más ha avanzado el proceso de normalización del euskara. A día de hoy, todas las personas matriculadas en el sistema educativo de la CAV, recibe al menos el euskara como una asignatura en el colegio. Por lo tanto, esto nos lleva a que más del %40 de las personas de la CAV sepan hablar las dos lenguas. La realidad en Navarra es más oscura, pues no todas las personas que estudien en su sistema educativo

reciben clases de euskara, además la ya mencionada Ley del Vascuence hace que encontremos tres realidades diferentes. La primera, al norte de Navarra y en la zona denominada como vascofona, la situación del euskara es bastante aceptable, pues esta integrada en la educación y en la sociedad. La situación empeora según vayamos bajando hacia el sur. En la zona mixta, situada en los alrededores de Pamplona, según los datos de AEK solo el %15 sabe hablar euskara y apenas el %3 lo habla. Lo cual si que sugiere una situación delicada y preocupante, pues visto además la postura que tiene el gobierno respecto al tema hace que la situación sea aún más grave. Y es que si el gobierno no da facilidades y oportunidades al euskara, la sociedad castellano parlante no ve esa necesidad de tener que aprender el euskara, ya que en su día a día no tiene cabida. Pero si la situación es grave aquí, más grave es aún al sur de Navarra, donde el euskara no es ni oficial. Solo se puede acceder a ella mediante la educación privada y además solo existe en unos pocos pueblos. Esto nos lleva, que la gente que quiera estudiar en euskara tenga que contar con una carga extra, tanto económica como personal. Pues no es fácil para los padres que su hijo o hija tenga que viajar 20 kilómetros para que puedan estudiar en euskara. La situación no mejora al norte de Euskal Herria donde el euskara tampoco recibe la oficialidad y según los últimos estudios la cantidad de vascos parlantes baja año tras año. Esto se debe a que el euskara en la educación esta zona tiene menos importancia todavía que en la zonas anteriores. Por otro lado, al no considerarse oficial, el euskara no tiene cabida fuera de las aulas, lo cual hace que no sea necesario.

Por lo tanto, es necesario un cambio político a favor del euskara. Ya que, como hemos podido comprobar a lo largo de la historia, por muy grande que sea el ataque contra el euskara o por muy grande que sea la represión hacía ella, la sociedad vasco parlante no dejara de lado a su lengua ni a su cultura, además de haber adquirido el compromiso de trabajar y luchar por su normalización en el País Vasco. De ese compromiso y de esa lucha nacen las Ikastola-s, que poco a poco darán lugar a la educación pública y bilingüe de la que hoy disponemos.

Una educación bilingüe, que a día de hoy, todavía tiene mucho que mejorar, pues la mayoría social vasca reconoce no saber hablar euskara. Son muchos los modelos educativos y los programas de educación bilingüe que disponemos, pero entre todos, el modelo educativo que mejores rendimientos ha conseguido es el modelo D. El sistema que utiliza se basa en dos programas distintos: un programa de conservación del euskara para el alumnado que tiene el euskara como idioma materno y un programa de integración al euskara para el alumnado que no tenga el euskara como idioma materno. De esta forma, se intenta conseguir que unos conserven el euskara mientras aprenden la segunda lengua de la sociedad correspondiente (castellano o francés) mientras que los otros se integran poco a poco al euskara, teniendo en cuenta siempre su idioma materno. Aunque como bien hemos repetido durante el trabajo, ese nivel de bilingüismo disminuye a medida que terminan el proceso de escolarización y las oportunidades de hablar euskara disminuyen. En cuanto a los demás modelos educativos, se ha demostrado que no garantizan ese nivel mínimo en euskara, pues el tiempo dedicado a él es muy reducido, teniendo en cuenta que muchos alumnos solo tienen la oportunidad de usarlo en la escuela. Así pues, creo que en cuanto a la educación, es el modelo D el que hay que fomentar, pues como hemos podido comprobar es el que más se aproxima a nuestros objetivos.

Otro error que solemos achacar a nuestra educación es que solo nos educan en vasco lingüísticamente. Es decir, como Baker decía, un idioma no es solo un idioma sino que se compone de su cultura, historia, tradiciones, etc., por lo tanto, un idioma tiene unos valores y una historia que siempre han de ir unidas a ella. El modelo público educativo que disponemos en el País Vasco se preocupa de hacer crecer a personas españolas o francesas en vasco, y el modelo educativo que queremos hacer crecer a personas vascas en vasco. Esto hace, que el euskara vaya atado con la historia española o francesa, respectivamente, con sus tradiciones, cultura, etc. Además al estar dividida en tres departamentos diferentes, la historia y tradiciones que se relacionan con el euskara cambia en cada territorio, por lo cual, cada persona recibe una educación diferente, según el territorio en el que reside. La solución a este problema es más complicado, pues no cabe duda de quienes regulan nuestro

currículo educativo son los gobiernos que a lo largo de la historia han demostrado que no tienen ninguna intención de ayudar al euskara. Ante esta estrategia de represión contra el euskara que usan los estados correspondientes, la sociedad vasca también ha sabido reaccionar. Pues la ya mencionada red de educación privada “Ikastolen elkartea” ha conseguido en cierta manera borrar esas barreras y poner en marcha un curriculum educativo en común en todo el País Vasco. En cierta manera digo, ya que los respectivos gobiernos analizan con lupa el trabajo de estos centros educativos que se han convertido para ellos una verdadera pesadilla, ya que trabajan duramente a favor de la normalización del euskara y amplían la educación en euskara a rincones en los que los gobiernos no hacen. Además y para terminar, estos centros educativos, al contrario que la red pública, intenta a educar personas vascas en su lengua, es decir, tratan la historia, cultura, tradición y valores vascos. Y es así, como podremos conseguir que la sociedad vasca se identifique con su lengua y que la convierta en su herramienta del día a día. Pues en muchas ocasiones, esos valores, historia y cultura hacen que la lengua se convierta en un símbolo de identidad, lucha y resistencia de un pueblo. Y es en ese momento, cuando la sociedad se identifica con su lengua y la siente como un símbolo de identidad, lucha y resistencia, cuando las mayores políticas represivas hacia esa lengua se convierten en vano, pues las condiciones para una verdadera normalización estarán dadas ya.

Para concluir decir entonces que si tengo que elegir la mejor oferta educativa para el bilingüismo en el País Vasco, me quedo con la que ofrece la red de educación privada conocida como “Ikastola”. Pues además de ser, junto con el modelo D de la red pública, el modelo que mejores resultados consigue, es el único modelo que ha conseguido atravesar las barreras de estado y administración para poner en marcha un modelo educativo común para toda la sociedad vasca. El siguiente paso sería de desplazar esta oferta educativa a la educación pública, pues como todos sabemos la educación privada no es accesible para todas las personas y mucho menos en esta época de crisis.

Erreferentziak

Baker, C. (2000) *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*, MULTILINGUAL MATTERS.

Beardsmore, H (1986) *Bilingualism: basic principles*, MULTILINGUAL MATTERS

Cunningham, S. (1999) *Growing Up with Two Languages*, Routledge

Etxeberria, F. (2005) *Elebitasuna eta Hezkuntza Euskararen herrian*, Erein

Harding, E.; Riley, P. (1986) *The Bilingual Family: a hand book for parents*, Cambridge University Press

Rosenberg, M. (1996) *Raising Bilingual Children*, The Ambassador

Siguan, M.; Mackey, W. (1987) *Education and bilingualism*, UNESCO

Wardhaugh, R. (1986) *An introduction to sociolinguistics*, WILEY-BLACKWELL

Eranskinak:

Galdeketa 1

Adina: 19

Zein da zure ama hizkuntza/k? Gaztelera gehienbat, baina 16 hilabeteekin euskaraz ikasten hasi nintzen

Zure burua elebiduntzat duzu? Bai, eta eleanitza izatearen bidean nago

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak? Ikastola argian ikasi nuen HH-tik DBH-rarte, ondoren Batxilergoa erdaraz egin nuen Tuteran batxilergoa euskaraz egiteko aukerarik ez dagoelako.

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza:
- DBH:
- Batxilergoa:
- Lanbide Heziketa:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Gaztelera

Eskolan: Gaztelera gehienetan baina batzutan euskaraz

Lagunen artean: Batzutan euskaraz

Bestelakoak: gaztelera

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Gaztelera

Eskolan: euskaraz

Lagunen artean: geroz eta gehiago euskaraz

Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan? Gutxi, 3 ordu

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko?

Edo gutxi izan dira? Bai nahikoak izan dira, nire gurasoek gaztelaniaz hitz egiten dutelako

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Bai, baina euskarari garrantzia gehiago ematen diote, normalean jendeek euskaraz hitz egiten dutelako

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu?

D eredu, gaur eguneko gizartean gaztelaniaz hitz egiten delako

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan? Ni Tuterakoa naiz, beraz Nafarroako gobernuaren politika euskararekiko oso txarra dela uste dut.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Bai, azken finean euskara Nafarroako hizkuntza delako

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Bai, lehen aipatu dudan bezala, zonalde ez euskaldunean bizi naizenez euskararen egoera oso kaskarra da

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Politika aldaketa bar egin beharko luke Nafarroako Gobernuak

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Nafarroako euskararen legea kendu, eta euskara ofiziala egin Nafarroa osoan. Horrez gain, euskara normalizatu bizitzaren esparru guztietan

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Oso ongi, geroz eta hizkuntza gehiago jakin hobeto, nire ustez lehentasuna hartu beharko lukeen hizkuntza euskara izan beharko luke, Nafarroako hizkuntza delako.

Galdeketa 2

Adina: 20 urte

Zein da zure ama hizkuntza/k?

Euskara/ gaztelera

Zure burua elebiduntzat duzu?

Bai.

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza: D
- DBH: D
- Batxilergoa: D
- Lanbide Heziketa:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Euskara/ Gaztelera

Eskolan: Gaztelera / Euskara

Lagunen artean:Gaztelera / Euskara

Bestelakoak:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Gaztelera / Euskara

Eskolan: Euskara

Lagunen artean: Euskara / Gaztelera

Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

Zehazki ez dakit baina uste dut 3 saio astean eta baita atsedeen orduak ere.

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

Nahikoa eta soberan izan dira gaztelera maila altu bat lortzeko.

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Ez. nire kasuan euskara maila egoki bat lortzeko beharrezkoa izan dut familian jende eskalduna egotea. Izan ere D ereduak euskara jakitea ahalbidetzen du baina ez du ikasleengan euskaraz hitz egiteko kontzientzia sortzen eta beraz euskara klase orduetako hizkuntza bilakatzen da.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu?

Momentu hauetan indarrean dauden artean D eredu da. Hala ere nahikoa ez dela argi adierazi nahiko nuke.

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?

Lotsagarria alde batetik eta tristea. Gure nortasuna eraikitzen duen ezaugarririk garrantzitsuena desagertzeaz dagoelako, Euskara.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Bai. Dudarik gabe euskara menperatu beharko luketela eta gaztelera edo frantsesa (tokiaren arabera) ere.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Bai ezagutzen dut. Indarrean egoteko inongo argudiorik ez duen legea iruditzen zait, ez diolako inongo ikerketa linguistikori kasurik egin eta helburu bakarrez egin delako: euskara nafarroatik desagertzea.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Uste dut oso argi dutela euskarak egiten gaituela euskaldun, batzutan gu baino hobe, eta horregatik euskara bultzatu ordez trabak besterik ez dizkio jartzen, hala nola TIL, Nafarroako hizkuntza legea eta abar luze bat.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Euskararen egoera hobetzeko egin daitekeen neurririk egokiena hitz egitea da, Joxean Artze "hizkuntza bat ez da galtzen ez dakitenek ikasten ez dutelako, dakitenek erabiltzen ez dutelako baizik".

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Irakaskuntza eleanitza ezinbesteko gauza dela frogatu da gaur egun, giza garapenean asko laguntzen duelako. Euskal Herriaren kasuan euskarak izan beharko luke lehentasuna eta horren ondoren gaztelaniak, frantsesak, ingelesak, katalanak, gaelikoak edo beste edozein hizkuntzak.

Galdeketa 3

Adina/Edad: 20

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Euskera

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Bai

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios? D ereduan

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: Oronozko eskola publikoan
- DBH/ESO: Lekarozko institutoan
- Batxilergoa/Bachiller:Lekarozko institutoan
- Lanbide Heziketa/Grados:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Euskera
Eskolan Euskera
Lagunen artean Euskera
Bestelakoak: Euskera

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Euskera
Eskolan Euskera
Lagunen artean Euskera eta erdera
Bestelakoak:Euskera eta erdera

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

4 edo 5 ordu astean

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

Nire ustez nahikoak izan dira

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Nire ustez baietz. Hala ere, kasuak eta kasuak daude eta kasu batzuetan gaztelaniazko ordu gehiago sartu beharko zirela uste dut. Baztan inguruko herri aunitzetan gaztelaniaz jende gutxi hitz egiten du, beraz, beraientzat gero goi ziklo bat egin nahi badute zailtasun haundiak izaten dituzte, beraz, ordu gehiago beharko zituztela uste dut. Hala ere, uste dut bermatzen dela D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko gaitasuna.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredua?

D eredua

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Euskararen egoera nafarroan, egoera larrian ikusten dut, Iparraldean ez ezik. Derrigorrezkoa izatea ez dakit, baina aukera berdinak euskeraz ikasteko izan beharko zituztela nafarroako leku guztietan pentsatzen dut.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Ez dut ezagutzen

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Nafar gobernuaren jarrera penagarria iruditzen zait. Euskerari oztopoak jartzeaz bakarrik arduratzen dira.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Euskararen balioa indartzea lanbide munduan aukera on bat iruditzen zait. Horrela, jende gehiago euskeraz matrikulatuko litzateke, gainera argi dago horrela, euskararen erabilera nafarroa osoan areagotu eta indartuko zela.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Irakaskuntza eleanitza baliogarria iruditzen zait, baina beste hizkuntza minoritarioak zapaldu gabe izan beharko zela uste dut. Lehentasuna euskerak izan beharko zuen. Ondorengoak ez zaizkit sobera inporta, ni euskeraz bizi nahi dutelakoz.

Galdeketa 3

Adina/Edad: 20

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Euskera

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Bai

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios? D ereduan

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: Oronozko eskola publikoan
- DBH/ESO: Lekarozko institutoan
- Batxilergoa/Bachiller:Lekarozko institutoan
- Lanbide Heziketa/Grados:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Euskera
Eskolan Euskera
Lagunen artean Euskera
Bestelakoak: Euskera

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Euskera
Eskolan Euskera
Lagunen artean Euskera eta erdera
Bestelakoak:Euskera eta erdera

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

4 edo 5 ordu astean

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?
Nire ustez nahikoak izan dira

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Nire ustez baietz. Hala ere, kasuak eta kasuak daude eta kasu batzuetan gaztelaniazko ordu gehiago sartu beharko zirela uste dut. Baztan inguruko herri aunitzetan gaztelaniaz jende gutxi hitz egiten du, beraz, beraientzat gero goi

ziklo bat egin nahi badute zailtasun haundiak izaten dituzte, beraz, ordu gehiago beharko zituztela uste dut. Hala ere, uste dut bermatzen dela D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko gaitasuna.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu?

D eredu

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?
Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Euskararen egoera nafarroan, egoera larrian ikusten dut, Iparraldean ez ezik. Derrigorrezkoa izatea ez dakit, baina aukera berdinak euskeraz ikasteko izan beharko zituztela nafarroako leku guztietan pentsatzen dut.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?
Ez dut ezagutzen

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?
Nafar gobernuaren jarrera penagarria iruditzen zait. Euskerari oztopoak jartzeaz bakarrik arduratzen dira.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?
Euskararen balioa indartzea lanbide munduan aukera on bat iruditzen zait. Horrela, jende gehiago euskeraz matrikulatuko litzateke, gainera argi dago horrela, euskararen erabilera nafarroa osoan areagotu eta indartuko zela.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko litzateke/te lehentasuna?
Irakaskuntza eleanitza baliogarria iruditzen zait, baina beste hizkuntza minoritarioak zapaldu gabe izan beharko zela uste dut.
Lehentasuna euskerak izan beharko zuen. Ondorengoak ez zaizkit sobera inporta, ni euskeraz bizi nahi dutelako.

Galdeketa 4

Adina/Edad: 20

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Euskara

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Bai

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios?

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: D, Arizkungo eskola publikoan
- DBH/ESO: D, Lekarozko institutoan
- Batxilergoa/Bachiller: D, Lekarozko institutoan
- Lanbide Heziketa/Grados: A, NUPen

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Euskara
Eskolan Euskara
Lagunen artean Euskara
Bestelakoak: Euskara

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Euskara gehienbat, erdera noizbehinka
Eskolan Erdara
Lagunen artean Euskara eta erdera
Bestelakoak: Euskara eta erdera

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

Astean hiru edo lau ordu

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

Nire ustez nahikoak izan dira, kalean ere gaztelaniaz mintzatzen garelako

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Nire ustez bai, azkenean kalean bi hizkuntzak ikasteko aukera dagoelako

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredua?

Nire ustez D eredua, azkenean kalean erdara ikasteko eta praktikatzeko aukera gehiago aurkitzen dituzu, euskara berriz, kalean praktikatzeko zailtasun gehiago ditu

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Gure zonaldean adibidez (Baztanen) egoera nahiko onean aurkitzen dela pentsatzen dut, ia herritar guztiek baitakite euskaraz solasten eta zerbitzuetan eta administrazioetan normalean euskaraz egiteko aukera duzulako. Iruñealdean berriz, euskara egoera txarrean ikusten dut, eta ez baitago eguneroko ekintza guztiak euskaraz egiteko aukera.

Ez dakit derrigorrezkoa izan beharko luken, baina bai sustatu beharko litzateke euskara ikastea. Azken finean erdara denok badakigu, baina euskararen egoera bertzelakoa da. Nire ustez euskara ikasi nahi duenari ahalik eta erraztasun gehienak eman beharko litzaioke.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Bai ezagutzen dut. Ez zait batere lege egokia iruditzen, ni nafartarra eta euskalduna izanda ezin baitut Nafarroa osoan euskaraz zuzendu administrazio edo bertzelako instituzio batzuetara. Lege honek euskaldunok garenon eta euskaldunak izan nahi duten jendearen ahalmena mugatu egiten du, egunerokoak euskaraz egiteko zailtasunak jarritz.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Oso jarrera petrala iruditzen zait. Nafartarra guztiei ez baitiete aukera berdinak ematen

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Euskararen ofizialastuna Nafarroa osoan onartzea eta iparraldean ditugun aukera berdinak hegoaldekoak izatea. Nahiz eta gure egoera ere hobegarria izan.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Irakaskuntza eleanitza garrantzitsua dela iduritzen zait. Lehentasuna eman beharko litzaioke norberak ikasi nahi duen hizkuntzari, ni euskalduna izanda, eta euskara hizkuntza minoritario bat izanda, hau sustatzea eta honen alde ahaleginak egitea gustatuko litzaidake. Norberaren aukera dela uste dut, baina hizkuntza autoktonoak eta egoera larrian daudenak zaintzea gobernuaren beharretako bat dela uste dut.

Galdeketa 5

Adina/Edad: 23

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Gaztelania

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Bai

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios?

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: D ereduan Jaso ikastolan.
- DBH/ESO: A ereduan Basoko ikastetxean
- Batxilergoa/Bachiller: Bakarri gaztelaniaz “escuela de artes y oficios”
- Lanbide Heziketa/Grados: Gaztelaniaz “virgen del camino ikastetxean”

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Gaztelania
Eskolan: Euskara
Lagunen artean: Gaztelania
Bestelakoak:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Gaztelania
Eskolan: Euskara
Lagunen artean: Euskara
Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

Uste dut astean hiru ordu ematen genituela.

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira? Nire ustez ongi dago oinarritzko maila lortzeko, baina kuntuan izaten etxean beti gaztelaniaz hitz egin dudala.

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Bai, Azkenean gaztelania derrigorrez ikasi behar da bai edo bai eta horrela lortzen da gaitasuna antzekoa izatea. Hori eta Iruñean adibidez euskaraz ikasten duteten artean portzentai handia dagoela beraien ama hizkuntza

gaztelania dela.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu?

Teorikoki B erdua izango zen, baina ez dagoenez ba nik uste dut D eredu dela.

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan? Euskararen egoera nafarroan txarra dela iruditzen zait eta batez ere iruñean.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Bai. Guztiz ados horrekin, nire ustetan mundu guztiak ikasiko beharko zuen derrigorrez Euskara behintzat haur eta lehen hezkuntzan. D ereduan bazaude gaztelania ikasi behar duzu nahitaez, ba alderantziz horrela izango beharko zen.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Bai. Nafarroen esubideen falta bat iruditzen zait. Mekanismo politiko bat euskara ez bultzatzeko (nahiz eta beraiek esan euskara bultzatzeko dela) horrela jendeak gutxiago jakiten du euskal kulturari buruz eta politikarek lasaigo daude nafarroa esukalduna ez delako.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz? Uste dut, ez euskararen alde joan beharrean, bere aurka joaten direla.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Lehenengoa "ley del Vascuence" kentzea eta Nafarroa bat izatea eta ez hiru puskatan banatuta.

Gero, lehen esan dudan bezala, hezkuntza ereduak aldatu eta mundu guztiak euskara pixka bat ezagutzea gutxienez.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna? Ez dut oso ondo ezagutzen baina ongi iruditzen zait hizkuntza askotan ikasteko aukera izatea. Euskara lehenengoa hemengo hizkuntz bat delako.

Galdeketa 6

Adina/Edad: 24

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Castellano

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? No

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios? Maristas

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: Castellano
- DBH/ESO: Castellano
- Batxilergoa/Bachiller: Castellano
- Lanbide Heziketa/Grados: Castellano

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean:
Eskolan
Lagunen artean
Bestelakoak:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean:
Eskolan
Lagunen artean
Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarrizko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredua?

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?
Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Bestelako ereduak/otros modelos

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?/¿Que idioma usabas en la época de la escuela?

Etxean/En casa: Castellano

Eskolan/En el cole: Castellano

Lagunen artean/Entre amigos: Castellano

Bestelakoak/Otros:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?/¿Y ahora?

Etxean: Castellano

Eskolan: Castellano

Lagunen artean: Castellano

Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion euskarari eskolan?/¿Cuánto tiempo le dedicabais al euskara en el cole? Prácticamente nada.

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira euskaraz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?/¿En tu opinión es suficiente ese tiempo para lograr un mínimo nivel de bilingüismo?

No, ni de lejos. Es imposible aprender euskara de estas maneras.

Zure ustez zure ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.¿Crees que la educación Navarra fomenta el bilingüismo (euskara-castellano)? ¿Porque?

Solo en algunos casos, y al norte de Navarra. Y porque saben que sino ahí la gente no usaría el castellano.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu? ¿Cuál crees que es el modelo que más fomenta el bilingüismo?

Pues el D creo que es el del euskera ¿no?

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?/¿Cual es tu opinión en cuanto a la situación del euskara en Nafarroa?

Pos la verdad que en general es mala. Aquí en Pamplona poca gente lo habla, y de aquí para abajo, menos.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean? ¿Crees necesario que todos los alumnos de Nafarroa tengan que terminar sus estudios obligatorios con un mínimo nivel en los dos idiomas?

Pos igual no tendría que ser obligatorio para todo el mundo, pero si al menos para todo el que trabaje de cara al público. Lo que creo necesario y de sentido común es que todos tengamos la oportunidad de hacerlo.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu? ¿Conoces la Ley del Vascuence? ¿Qué te parece?

Sí. Me parece una ley absurda, que criminaliza una lengua, cuando las lenguas son parte de las culturas.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz? ¿Qué opinión tienes respecto al compromiso del Gobierno de Navarra con el euskara?

Me parece vergonzoso su posición y aun más su hipocresía, ya que además dicen que la apoyan y fomentan.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko? ¿Qué medidas se podrían tomar para mejorar la situación del euskara?

Como digo, abolir la ley del Vascuence y abrirle las puertas hacia otros ámbitos.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko luke/te lehentasuna? ¿Qué te parece la educación plurilingüe (más 2 dos idiomas)? ¿Qué idiomas tendrían que tener preferencia en Nafarroa?

Me parece genial, cuanto más sepamos mejor. Por supuesto, las lenguas de aquí que serían el euskara y el castellano. Aunque con el peso que tiene el castellano en la sociedad, en la educación tendría que fomentarse más el euskara.

Galdeketa 7

Adina/Edad: 19

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Castellano

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? No

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios? El modelo A

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: Castellano
- DBH/ESO: Castellano
- Batxilergoa/Bachiller: Castellano
- Lanbide Heziketa/Grados:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean:
Eskolan
Lagunen artean
Bestelakoak:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean:
Eskolan
Lagunen artean
Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarrizko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredua?

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?
Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Bestelako ereduak/otros modelos

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?/¿Que idioma usabas en la época de la escuela?

Etxean/En casa: Castellano

Eskolan/En el cole: Castellano

Lagunen artean/Entre amigos: Castellano

Bestelakoak/Otros:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?/¿Y ahora?

Etxean: Castellano

Eskolan: Castellano

Lagunen artean: Castellano

Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion euskarari eskolan?/¿Cuánto tiempo le dedicabais al euskara en el cole? Pos no lo se, creo que eran tres horas a la seman, o algo asi.

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira euskaraz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?/¿En tu opinión es suficiente ese tiempo para lograr un minimo nivel de bilingüismo? Pocas, para mi desde luego. Es difícil aprender euskara si luego no lo usas.

Zure ustez zure ereduak bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.¿Crees que la educación Navarra fomenta el bilingüismo (euskara-castellano)? ¿Porque?

Pues en el norte es evidente que si se da, pero por lo demás yo diría que no. Y ¿porque? Pues yo creo que los niños de hoy en día no ven esa necesidad de aprenderlo.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredu? ¿Cuál crees que es el modelo que más fomenta el bilingüismo?

Pues el D evidentemente.

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?/¿Cual es tu opinión en cuanto a la situación del euskara en Navarra?

Pues la verdad es que malo, aunque dicen que va a mejor ¿no?

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean? ¿Crees necesario que todos los alumnos de Nafarroa tengan que terminar sus estudios obligatorios con un mínimo nivel en los dos idiomas?

No creo que tenga que ser obligatorio, pero si me parece que debería ser opcional para todos y todas.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu? ¿Conoces la Ley del Vascuence? ¿Qué te parece?

Sí, pues una vergüenza que te voy a decir.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz? ¿Qué opinión tienes respecto al compromiso del Gobierno de Navarra con el euskara?

Pues creo que la Ley del Euskera lo demuestra ¿no?

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko? ¿Qué medidas se podrían tomar para mejorar la situación del euskara?

La primera sería la de quitar la ley, creo yo vamos. Y luego pues fomentarlo en vez de prohibirlo.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko luke/te lehentasuna? ¿Qué te parece la educación plurilingüe (más 2 dos idiomas)? ¿Qué idiomas tendrían que tener preferencia en Nafarroa?

Me parece bien aprender cuantos más idiomas mejor, porque creo que nos abre más puertas. Y creo que las lenguas de aquí deberían de tener preferencia, y después el inglés por su importancia y eso.

Galdeketa 8

Adina/Edad: 21

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Euskara

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Bai

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios?

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: D eredua, Lizarra Ikastola
- DBH/ESO: D eredua, Lizarra Ikastola
- Batxilergoa/Bachiller: D eredua, BHI Lizarraldea (publikoa)
- Lanbide Heziketa/Grados:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Euskara

Eskolan: Euskara

Lagunen artean: Gaztelera

Bestelakoak: Gaztelera orokorrean

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Euskara

Eskolan: Biak

Lagunen artean: Biak

Bestelakoak: Biak, orokorrean gaztelera

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan? Ezer ez

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira? Oinarritzko maila inguruneari esker lortu dut, eskolari dagokionez, gutxi.

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

- Bai, euskara beharrezkoa da eredu horretan, gaztelera jatorriz eta ingurugiroari esker ikasten baitugu.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen

duen hizkuntza eredua?

D eredua. Gaztelaniak beharrezkoa garrantzia hartzen du testuinguruari esker; hortaz, euskarari eskolan garrantzi gehiago eman behar zaio behar bezala ikasi ahal izateko.

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan? Egungo legediari esker egoera larrian aurkitzen gara, batez ere, Iruñeatik hegoaldera dagokionez.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean? Bai. Biak beharrezkoak dira, egokitzen zaren testuinguruaren arabera hizkuntza bat beharrezkoa baita.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Ezagutzen dut eta benetan penagarria dela iruditzen zait, Iruñeritik hegoaldera euskaraz ikastea ez baitago bermatuta.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz? Jarrera lotsagarria eskaintzen dute, beste hizkuntzak bultzatuz, euskara alde batera geratzea lortzen baitute, haiek duten helburu nagusienetarikoa bat dela iruditzen zait.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Lehenik eta behin, Nafarroak lurralde osoan euskaraz ikasteko eskubidea bermatzea. Honez gain, ekonomikoki batez ere euskara bultzatzen duten instituzioak babestea eta beharrezkoak diren baliabideak jartzea.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Beharrezkoa da ikasle orok hizkuntza bat baino gehiago ezagutzea, alde batetik, ezagutzak handitzeko eta bestetik, edozein testuingurutan egokitutak egoteko. Lehentasunari dagokionez, beharrezkoak diren hizkuntzak ezagutzea eta era egokian erabiltzea bermatu beharko litzateke, eta nola ez, bigarren mailan kokatutak daudenak, kasu honetan, euskara.

Galdeketa 9

Adina/Edad: 25

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Gaztelania

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Ez oso.

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios?

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: D ereduan, Amaiur Ikastolan
- DBH/ESO: D ereduan, Iturramako ikastetxean
- Batxilergoa/Bachiller:
- Lanbide Heziketa/Grados: Gazteleraz bakarrik Donapean

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Gaztelania
Eskolan: Euskara eta gaztelania
Lagunen artean: Gaztelania
Bestelakoak:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: Gaztelania
Eskolan: Gaztelania
Lagunen artean: Gaztelania eta Euskara
Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan?
Ba ingelesari bezala, hiru ordu gutxi gora behera.

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira?

Nik eskolara joan aurretik banekien gaztelaniaz, etxean ikasi nuen

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna.

Ba batzutan, eskolatik kanpo ez baduzu hitz egiten ahaztu egiten da.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen

duen hizkuntza eredua?

D eredua, hala ere, hobetu ahalko luke

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan?

Txarra, euskal gazteon gehiengoak ez daki edo ez du ondo menderatzen.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Bai.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Oso lotsagarria, ze euskara ikasteko trabak jartzen ditu.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Ba oso txarra, ez dio inongo laguntzarik eskaintzen.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Euskara ofiziala egin, eta laguntza gehiago ere helduontzat ikasteko.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Ondo dago, baina kontuz egin behar da euskararekin. Horregatik lehengo euskara eta gaztelania irakatsi behar dira eta ondore, ba ingelesa edo txinera edo nahi dutena.

Galdeketa 10

Adina/Edad: 21

Zein da zure ama hizkuntza/k?/¿Cuáles es/son tus idioma/s materno/s?
Euskara eta Gaztelania

Zure burua elebiduntzat duzu?/¿Te consideras una persona bilingüe? Bai

Zein hizkuntza eredutan (A, B , D edo G) eta zein ikastetxetan egin dituzu ikasketak?/¿En que idioma has cursado tus estudios? Euskaraz, San Fermin eskolan

- Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza/Primaria: Euskara
- DBH/ESO: Euskara
- Batxilergoa/Bachiller: Euskara
- Lanbide Heziketa/Grados:

D ereduan ikasi dutenentzat bakarrik erantzutekoak

Zein hizkuntza erabiltzen zenuen eskola garaian?

Etxean: Euskara amarekin eta gaztelania aitarekin.

Eskolan: Gelan euskaraz, patinan gaztelaniaz.

Lagunen artean: gehien bat gaztelaniaz

Bestelakoak:

Zein hizkuntza erabiltzen duzu orain?

Etxean: euskaraz

Eskolan: gaztelaniaz

Lagunen artean: euskaraz eta gaztelaniaz

Bestelakoak:

Zenbat denbora eskaintzen zenion gaztelaniari eskolan? Hiru ordu esango nuke.

Zure ustez, ordu horiek nahikoak izan dira gaztelaniaz oinarritzko maila lortzeko? Edo gutxi izan dira? Bai, aitarekin eta familiako askorekin gaztelaniaz bakarrik egiten nuelako.

Zure ustez D ereduan bi hizkuntzetan moldatzeko antzeko gaitasuna bermatzen dela, bai euskaraz bai gaztelaniaz? Azal ezazu zure erantzuna. Bai, printzipioz bai. Baina gehienetan nahiz eta euskarak denbora gehiago hartzen duen, gaztelaniako maila altuagoa izaten da.

Zein uste duzu dela euskara eta gaztelaniako elebitasuna gehien bultzatzen duen hizkuntza eredua?

D eredua zalantzarik gabe.

Zein da zure iritzia Nafarroako euskararen egoeraren inguruan? Negargarria iruditzen zait, euskaldun batek bere bizimodua gaztelaniaz egin behar izatea.

Beharrezkoa ikusten al duzu Nafarroa osoko ikasleek, derrigorrez euskara eta gaztelania menperatu behar dutela derrigorrezko ikasketak bukatzean?

Beharrezkoa iruditzen zait Nafarroa osoko pertsonak euskara ikasteko eta hitz egiteko aukera izatea.

Ezagutzen duzu Nafarroako euskararen legea? Zer iruditzen zaizu?

Lotsagarria, ezin dut ulertu, nola gobernu batek bere hizkuntzaren aurka jotzen duen.

Zein iritzi duzu Nafar Gobernuak euskarazko irakakaskuntza elebidunaren inguruan duen jarrerari buruz?

Euskararen Legea irakurtzea besterik ez dago, eta ez dute jarreraz aldatuko, ez baitute euskara maite.

Zein neurri hartu daitezke euskararen egoera hobetzeko?

Muga guztien gainetik euskaraz bizitzea da euskaldunok egin dezakegun gauzarik handiena.

Zer iruditzen zaizu irakaskuntza eleanitza? Zein hizkuntza/k eduki beharko lituzke/te lehentasuna?

Niri pertsonalki ez dit oroitzapen onik ekartzen, ingelesarekin beti izan baititut arazoak, baina argi dago, geroz eta hizkuntza gehiago ezagutu hobe. Gaitera gobernuak hirugarren hizkuntzen alde nola egiten duen ikusteak amorrua ematen du, euskara baztertu besterik egiten ez duenean. Argi eta garbi lehentasuna gure herriko hizkuntzek dute, lehenengo gure bizilagunekin komunikatzen lsasi behar dugulako, eta ondoren has gaitezke gainontzekoen hizkuntzak ikasten.

